

Реальне самоврядування.

Права громади та їх реалізація

збірник матеріалів

ББК 67.9(4УКР)301

Р31 Реальне самоврядування. Права громади та їх реалізація: Зб. матеріалів. / За ред. А. Ткачука.- К,: ТОВ “ЛЕСТА”, 2002 . - 72 с.

ISBN 966-96-133-0-2

У збірнику аналізуються практичні проблеми розвитку місцевої нормотворчості в частині встановлення правового регулювання реалізації прав громади наданих законами “Про місцеве самоврядування в Україні” та про “Про органи самоорганізації населення”, приведено ряд проектів типових місцевих нормативних актів з цих питань.

Адресовано депутатам місцевих рад, громадським активістам, громадським організаціям та партійним осередкам, що діють в громадах.

ББК 67.9(4УКР)301

© А.Ткачук, 2002

Зміст

1. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПРО МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ. АНАТОЛІЙ ТКАЧУК.....	4
2. ПОЛОЖЕННЯ ПРО ОРГАНИ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ ЗА МІСЦЕМ ПРОЖИВАННЯ: ДЕЯКІ ДУМКИ ТА ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ. ВАДИМ ПРОШКО.....	18
3. ТИПОВІ ПРОЕКТИ МІСЦЕВИХ НОРМАТИВНИХ АКТІВ.....	31
ПРО ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ГРОМАДЯН ЗА МІСЦЕМ ПРОЖИВАННЯ.....	32
ПРО ПОРЯДОК РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА МІСЦЕВІ ІНІЦІАТИВИ	38
ПРО ГРОМАДСЬКІ СЛУХАННЯ	43
4. ЯК ОРГАНІЗУВАТИ І ПРОВЕСТИ СЛУХАННЯ В КОМІСІЇ МІСЬКОЇ РАДИ.....	49
 ДОДАТКИ:	
1. ПРОЕКТ ЗАКОНУ УКРАЇНИ “ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ТА ДОПОВНЕНЬ ДО ЗАКОНУ УКРАЇНИ “ПРО МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ” ЩОДО УТОЧНЕННЯ ПРОЦЕДУРНИХ НОРМ.”.....	57
2. ПРОЕКТ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ТА ДОПОВНЕНЬ ДО КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ» З ПИТАНЬ ПОСИЛЕННЯ ЗАХИСТУ ПОВНОВАЖЕНЬ ДЕПУТАТІВ	60
3. ЗАКОН УКРАЇНИ “ПРО ОРГАНИ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ”	61

Реалізація прав територіальної громади в контексті українського законодавства про місцеве самоврядування.

Анатолій Ткачук

ВСТУП.

З часу появи першого в Україні Закону “Про місцеве самоврядування”, пройшло уже майже 12 років. За цей час структура влади в Україні в цілому та структура самого місцевого самоврядування мінялась декілька разів.

Змінювались повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування. Змінювалось багато концептуальних понять: що таке місцеве самоврядування взагалі, яка його природа, хто є суб’єктом місцевого самоврядування, тощо.

Ми сьогодні не намагаємося визначати, на якому етапі і коли були зроблені помилки чи навпаки, отримані здобутки для місцевого самоврядування взагалі, і кожного мешканця невеликого села чи величезного мегаполісу зокрема.

Але ми пам’ятаємо і розуміємо, що будь-які зміни, особливо ті, що стосуються прав, свобод і конкретних можливостей, конкретної людини, що проживає в конкретному населеному пункті, можуть бути вкрай болючими для цієї людини і стати причиною значної дестабілізації чи навпаки, значного розквіту в залежності від суті змін і їх відповідності потребам сьогодення.

Тому, вкрай важливо знати, що готує день наступний і, які зміни можуть нас чекати від ухвалення нових законодавчих актів, що стосуються місцевого самоврядування і, що можна зробити, аби від нових змін чекати кращого, а не навпаки.

14 травня 2002 року розпочала свою роботу перша сесія Верховної Ради України 4-го скликання. Якщо переглянути веб-сторінку українського парламенту, то можна побачити, що серед сотень законопроектів, які залишились новій ВРУ від попередників є 45 різних законопроектів, що безпосередньо стосуються місцевого самоврядування. Деякі з них чекають свого розгляду уже майже 4 роки і не можуть мати значного впливу на розвиток місцевого самоврядування взагалі, оскільки, носять локальний характер і уточнюють лише деякі норми чинних законів, проте, деякі із зареєстрованих законопроектів можуть мати далекосяжні наслідки і тому потребують значної уваги з боку депутатів місцевих рад, міських голів, практичних працівників органів самоврядування і просто активних членів громади, які хочуть, аби в їхніх містах діяла ефективна та відповідальна місцева влада, а громада мала серйозний вплив як на формування, так і на прозорість діяльності цієї влади.

Саме тому, ми пропонуємо розглянути деякі питання удосконалення нинішнього законодавства про місцеве самоврядування через призму законопроекту №7302, який може суттєво змінити баланс влади на місцевому рівні.

1. Хто головніший: рада чи міський голова?

Здавалося б, за 5 років, які пройшли з дня ухвалення чинного Закону “Про місцеве самоврядування”, це питання мало б віднайти своє фактичне вирішення, оскільки, з юридичної точки зору, воно не є предметним. Адже, в кожного є своя компетенція і ні

голова не може узурпувати компетенцію ради так, і рада не може узурпувати повноваження голови.

На жаль, в українській ситуації дискусії навколо недостатності повноважень голови та завеликих повноважень ради періодично загострюються. Якщо ви подивитись таблицю 1, де приведено норми Закону “Про самоврядування” 1990, 1997 року та проекту закону 2001 року, то зможете побачити наскільки круто відбувається еволюція поглядів на перерозподіл повноважень.

В законі 1990 року, найбільше повноважень було зконцентровано саме в раді. І це не дивно, адже, в ті часи знову став популярним лозунг “Влада Радам!”, оскільки, хотілось забрати владу від міськкомів (компартії – прим. Автора). Варто сказати, що тоді ради були досить чисельними (наприклад, в обласних центрах – більше 100 осіб) і вирішувати на сесіях рад величезної кількості оперативних питань міського життя було досить важко, а голова ради в той же час, був досить слабо захищеним від депутатських інтриг, і елементарно міг бути усуненим зі своєї посади за рішенням депутатів. Все вело до того, що з 1994 року міські голови (тоді вони були головами міськрад – прим. Автора) стали обиратись прямими виборами і отримали значно більше повноважень ніж їх попередники. Після 1997 року, коли було ухвалено новий Закон “Про місцеве самоврядування”, міські голови ще більше зміцніли юридично, хоча й рада залишалась дуже важливим органом місцевої влади.

Практика показала, що відсоток міських голів, які переобираються на повторний термін є значно вищим ніж відсоток повторно обраних депутатів. Причин тут є декілька. Перша – повноваження міського голови достатні для того, аби вирішити ті питання, які не може вирішити депутат. Міський голова персонально відомий місту і, в силу своєї діяльності, може значно ефективніше впливати на результати виборів.

Девальвація посади місцевого депутата, що відбувалась протягом 1994-2002 років та домінування у міській владі міського голови навряд чи була корисною як для депутатів, так і для міських голів і самої територіальної громади.

Проект закону №7302 намагається ще більше зменшити повноваження ради (читай – депутатів) та значно посилити вплив міського голови на такі ключові позиції як: кадровий склад виконкому, земельні та бюджетні питання, місцеві податки і збори.

Здається, проект має остаточно вирішити питання: хто головніший, але чи вирішить він це? Вибори 2002 показали, що в багатьох, передусім великих містах, в міські депутати балотувались впливові місцеві бізнесмени, які йшли на протигагу лікарям, вчителям та іншим бюджетникам, які традиційно були опорою міських голів, оскільки, вони напряму залежать від виконкому та міського бюджету. Той факт, що у багатьох містах вони склали значний прошарок серед депутатів міськрад, говорить про те, що бізнес боїться монополізації влади однією корпорацією, з якої походить міський голова. Це підтверджує і ту просту істину, що громаду, так як і народ усієї країни не може представляти одна особа. Цим має опікуватись представницький орган – місцева рада та національний парламент відповідно.

В останні роки в Україні дуже актуальним стає питання про відповідальність уряду перед парламентом і перед тими політичними силами, які мають більшість в парламенті. Ігнорування цього принципу призводить до внутрішньої напруженості як серед бізнес еліт, так і в усьому суспільстві.

Ця ж ситуація проектується і на міський рівень. Навряд чи можна вирішити питання стабільності міського життя через надмірне посилення однієї складової міської влади і послаблення іншої складової.

Виходячи із таких передумов постає питання упорядкування повноважень між міським головою та радою на умовах збалансованості інтересів та взаємного посилення. Навряд чи супер сильний міський голова при надто слабких депутатах буде виглядати

більш захищеним, ніж коли депутати будуть сильними і будуть виступати партнерами голови, а не ображеними “двійочниками”.

На наше переконання, механізм компромісів, який є необхідним при перегляді повноважень ради та голови може бути дуже потрібним та актуальним.

Потребує окремого обговорення новела проекту про те, що дострокове припинення повноважень міського голови та ради можливо лише за наслідками референдуму, причому за взаємною ініціативою: тобто голова ініціює референдум про дострокове припинення повноважень ради, а рада голові (ст.105 –106 проекту)! Навряд чи варто підміняти основи представницької демократії недосконалими механізмами референдумів. Навіть припинення повноважень Президента можливе представницьким органом – парламентом в порядку імпічменту, тому такий же механізм може бути логічним і на міському рівні, адже нинішня норма, про можливість дострокового припинення повноважень міського голови є справді несправедливою і небезпечною. Але додавши механізм її реалізації ми отримаємо принципово нову ступінь захисту голови від несправедливого його зміщення з посади, але і не позбавимось балансу протидії, який так необхідний для стабілізації суспільства.

2. Права територіальної громади та механізми їх реалізації

Закон “Про місцеве самоврядування” 1997 року запровадив нову форму правового забезпечення територіальних громад. З одного боку він достатньо повно врегулював на рівні закону структури та компетенції місцевих органів, а з іншого означивши деякі важливі права громади в цілому чи її окремих частин віддав їх процедурне регулювання місцевій раді. Абсолютно вірне рішення виявляється не зовсім спрацювало. На наш погляд тут є дві причини: перша нечітка форма самого закону, який з одного боку передбачає факультативність існування місцевих статутів, а з іншого віддає на регулювання саме статутом порядку реалізації наданих законом прав громади; друга – психологічна та юридична неготовність місцевих рад до ухвалення такого юридично складного нормативного акту, як місцевий статут і як наслідок або ігнорування цієї норми закону, або ухвалення статуту у формі декларативного а не функціонального документу, наявність якого ніяк не поліпшує правове регулювання на місцевому рівні.

Ще однією проблемою є недостатньо чітке формулювання стосовно реалізації територіальною громадою прав наданих статтями 8 (загальні збори громадян), 9 (місцеві ініціативи), 13 (громадські слухання), 14 (органи самоорганізації населення).

Так, лише у статті 9, що регулює право на місцеві ініціативи вказано, що порядок “внесення ініціативи”, визначається представницьким органом або статутом. В той же час реалізація права на загальні збори та громадські слухання за законом формально неможлива без статуту. Звичайно, по аналогії можна стверджувати, що у разі відсутності статуту, як факультативного документу, можливо прийняття через рішення ради відповідного місцевого положення, яке регулюватиме порядок реалізації права на загальні збори та громадські слухання.

Взагалі, питання підготовки місцевого нормативного акту, який би регулював порядок реалізації прав громади, відповідно до статей 8,9,13, є не таким простим, оскільки ми маємо пам’ятати, що з одного боку законодавець наділив громаду правом, але з іншого реалізація цього права не повинна використовуватись окремими групами в громаді на шкоду самої громади, на дестабілізацію ситуації. Тобто тут загального для всіх громад рецепта немає, в кожному конкретному місті формат реалізації прав громади може бути різним, головне, аби був баланс між правом, реалізація якого є корисною для громади і способом реалізації, який би не призводив до нових проблем громади.

Ми спробували підготувати такі проекти місцевих положень про збори громадян, громадські слухання та місцеві ініціативи, які, на наш погляд, могли б стати певною основою для їх адаптації до місцевих умов конкретного українського міста¹. Робота над цими документами буде продовжена на основі практики застосування подібних механізмів в різних містах України з урахуванням позитивного та негативного досвіду.

3. Як посилити можливості депутатської діяльності та захист прав депутатів місцевих рад?

Коли перед виборами 2002 ми проводили соціологічні дослідження в різних українських містах щодо передвиборних настроїв населення та ідентифікації найбільш важливих проблем громади, ми побачили таку закономірність: найбільш відомим для людей є міський голова, начальник міліції, прокурор. Депутатів міської ради знає дуже невелика кількість людей, ще менш відомі депутати районної в місті ради.

Напевне, така ситуація не є нормальною. Все таки депутати у своїй сукупності представляють громаду, оскільки кожен депутат зокрема є представником власне виборців свого округу, представником своєї професійної чи соціальної корпорації (освітян, бізнесменів, тощо), представником політичної сили (за партійною ознакою), представником бізнесового напрямку, який допомагав йому на виборах. Поєднання цих інтересів в одній особі депутата, враховуючи кількість депутатів у раді, дає змогу бути представленим в представницькому органі найширшого спектру думок та інтересів громади.

Ці різні сегменти місцевої громади чекають від свого депутата виконання певних дій і реалізації ідей, за які саме його обрали депутатом, але якщо цей депутат не може навіть частково реалізувати свої ідеї і відстояти свою позицію, то в такому депутаті розчаровуються і виборці, і ці сегменти громади, представником від яких він є. Та й сам депутат починає відчувати себе несамостійною фігурою, втрачає інтерес до діяльності в раді і стає потенційно нестабільною політичною фігурою, яка може кардинально змінити свою орієнтацію як політичну, так і щодо міського голови, виконкому, колег по раді.

4. Як забезпечити права депутата належним чином, аби він міг ефективно здійснювати депутатські повноваження?

Якщо подивитись еволюцію законодавства, що стосується прав депутата, то можна побачити, що в цій царині йде відвертий наступ на депутатські права та обмеження можливостей депутата. Якщо в 1990 році депутати місцевих ради мали значні кадрові, контрольні повноваження та серйозну захищеність: депутатський імунітет, гарантію від звільнення (тільки за згодою ради), тощо. То в 2002 році Конституційний Суд України уже скасував навіть досить ефемерний захист депутата від звільнення з своєї посади інакше, як за згодою ради. Коли ж подивитись проект закону № 7302, то значно зменшуються впливи депутатів на формування виконавчих органів, ухвалення місцевих податків, вирішення земельних питань та й контрольні повноваження депутата в цілому.

Знову ж таки, а чи підуть такі новації на користь життя громади? Звичайно, не потрібно покладати на депутата невластивих йому функцій, як наприклад права депутата вимагати усунення порушення законності (ст. 20 Закону “Про статус депутатів місцевих рад”), але й надто обмежувати його права та можливості також є небезпечно для громади. За уже згаданим проектом Закону “Про місцеве самоврядування”, депутат позбавляється деяких інструментів депутатської діяльності як депутатське звернення та депутатське запитання. В купі з новою редакцією Закону “Про статус депутатів місце-

¹ Див. Місцеве самоврядування в Україні: Загальні збори громадян. Місцеві ініціативи. Громадські слухання. Збірник типових місцевих нормативних актів / А. Ткачук, В. Кампо., В. Прошко, Ю. Ганущак., М. Гументик. – Київ, ІГС, 2001.- 44 с.

вих рад”, який поки ще не набув чинності, ми в 2002 році можемо мати значне ослаблення можливостей депутата і це при тому, що бюджетний кодекс України надав місцевому самоврядуванню значно більше можливостей щодо формування та використання місцевого бюджету.

Є також потреба захистити депутатів та й депутатські комісії від ігнорування їх законних вимог та звернень через встановлення відповідальності за порушення прав депутатів та комісії ради. Такі зміни можуть і напевне повинні бути внесені до Кодексу про адміністративні правопорушення. Необхідно більш юридично чітко сформулювати відповідні норми щодо прав депутатів та комісії ради в Законі “Про місцеве самоврядування” та в Законі “Про статус депутатів місцевих рад”.

Звичайно, надмірно деталізувати ці закони також не має сенсу, адже самоврядування є автономний від державної влади інститут влади публічної, проте закласти запобіжні норми, які б дали змогу на місцевому рівні захистити права депутатів, навіть у випадку їх недосвідченості, все таки потрібно. Але аби такі зміни не стали просто черговою ідеєю спеціалістів, вони мають бути обговорені самими депутатами місцевих рад і набути відповідного рівня публічності.

ВИСНОВОК.

Так історично склалося, що зміни в системі місцевого самоврядування, зміни законів, що регулюють повноваження та способи діяльності органів і посадових осіб місцевого самоврядування проводяться, або за ініціативою самих депутатів-членів відповідного комітету з питань місцевого самоврядування, або за пропозиціями, що виходять із структури виконавчої влади – Адміністрації Президента чи Кабінету Міністрів. На окремих етапах, до цих ініціативи долучаються такі структури, як Асоціація міст України, яка часто продукує свої розробки законопроектів.

Проте, ще жодного разу при підготовці та проведенні через Верховну Раду України того чи іншого законопроекту, який напряду стосується діяльності місцевих рад та місцевих депутатів, не було серйозного впливу власне депутатів місцевих рад.

Величезна маса найбільш активних українських громадян, які безпосередньо знаходяться в системі влади і від діяльності яких в багатьох випадках залежить якість життя пересічного українця, залишається поза процесом нормотворення.

Доки існуватиме така ситуація, доти не стануть реальною силою місцеві депутати, яких поважають мешканці громади, посадові особи, які дійсно є місцевими законодавцями, які вміють працювати, знають як вирішувати проблеми громади та мають для цього достатні повноваження.

Чи станеться так, залежить від активності місцевих депутатів уже сьогодні, оскільки, після ухвалення Закону “Про місцеве самоврядування” в редакції проекту №7302 їх можливості будуть ще більш обмеженими, а звання депутата ще більш декоративним.

Додаток:

Таблиця 1. Порівняльна таблиця окремих положень Законів
“Про місцеве самоврядування” 1990, 1997 років та проекту 2001 року.

Порівняльна таблиця окремих положень законів про місцеве самоврядування 1990, 1997 років та проекту 2001 року

Таблиця 1.

ознака	ЗАКОН УКРАЇНИ “Про місцеві Ради народних депутатів Української РСР та місцеве самоврядування” від 08.12.90, (Відомості Верховної Ради (ВВР) 1991, N 2, ст. 5)	ЗАКОН УКРАЇНИ “Про місцеве самоврядування в Україні” від 21.05.1997 (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1997, N 24, ст.170)	ПРОЕКТ № 7302 ЗАКОН УКРАЇНИ “Про місцеве самоврядування в Україні” від 17.05.2001 (нова редакція)
Поняття	Стаття 1. Територіальна основа і базовий рівень місцевого самоврядування Місцеве самоврядування здійснюється в межах відповідних адміністративно-територіальних одиниць Української РСР. Територіальну основу місцевого самоврядування становлять сільрада, селище, район, місто, район у місті, область. Базовим рівнем місцевого самоврядування є сільради, селища міського типу, міста	Стаття 2. Поняття місцевого самоврядування 1. Місцеве самоврядування в Україні - це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста - самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.	Стаття 2. Поняття місцевого самоврядування 1. Місцеве самоврядування в Україні - це гарантоване державою право та реальна спроможність територіальної громади під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.
Система	Стаття 2. Система місцевого самоврядування Система місцевого самоврядування включає: сільські, селищні, районні, міські, районні в містах, обласні Ради народних депутатів та їх органи, які є державними органами місцевого самоврядування; органи територіального громадського самоврядування (комітети і ради мікрорайонів, житлових комплексів, домові, вуличні, квартальні, дільничні, селищні, сільські комітети та інші органи); місцеві референдуми, загальні збори (сходи) громадян, інші форми безпосереднього волевиявлення населення, передбачені законодавством Української РСР. Основною ланкою в системі місцевого самоврядування є місцеві Ради народних депутатів як представницькі органи державної влади. На своїй території вони об'єднують і координують діяльність усіх інших ланок місцевого самоврядування.	Стаття 5. Система місцевого самоврядування 1. Система місцевого самоврядування включає: територіальну громаду; сільську, селищну, міську раду; сільського, селищного, міського голову; виконавчі органи сільської, селищної, міської ради; районні та обласні ради, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст; органи самоорганізації населення.	Стаття 5. Система місцевого самоврядування Система місцевого самоврядування включає: територіальні громади; сільські, селищні, міські ради; сільських, селищних, міських голів; виконавчі органи сільських, селищних, міських рад; районні, обласні ради; голів районних, обласних рад; виконавчі апарати районних, обласних рад; органи самоорганізації населення.
Територіальна гро-	Поняття відсутнє	Стаття 6. Територіальні громади	Стаття 6. Територіальні громади 1. Первинним суб'єктом місце-

мада		1. Первинним суб'єктом місцевого самоврядування, основним носієм його функцій і повноважень є територіальна громада села, селища, міста.	вого самоврядування, основним носієм його функцій і повноважень є територіальна громада села, селища, міста.
Рада	Стаття 21. Загальна компетенція Рад Ради народних депутатів є правомочними розглядати і вирішувати будь-які питання, віднесені законодавством Української РСР до відання місцевого самоврядування, а також утворюваних ними органів. Ради утворюють свої виконавчі, розпорядчі та інші органи, самостійно встановлюють структуру, штати, затверджують фонд і умови оплати праці їх працівників відповідно до чинного законодавства.	Стаття 10. Ради - представницькі органи місцевого самоврядування 1. Сільські, селищні, міські ради є органами місцевого самоврядування, що представляють відповідні територіальні громади та здійснюють від їх імені та в їх інтересах функції і повноваження місцевого самоврядування, визначені Конституцією України, цим та іншими законами.	Стаття. 7. Ради - органи місцевого самоврядування 1. Сільські, селищні, міські ради є органами місцевого самоврядування, що представляють відповідні територіальні громади та здійснюють від їх імені та в їх інтересах функції і повноваження місцевого самоврядування, визначені Конституцією України, цим та іншими законами.
Голова	Стаття 42. Голова Ради Голова Ради народних депутатів є найвищою посадовою особою відповідно області, району, міста, району в місті, селища, сільради. Голова Ради обирається Радою з числа депутатів на строк її повноважень і одночасно є головою виконавчого комітету, і виконує свої обов'язки до обрання голови Ради нового скликання.	Стаття 12. Сільський, селищний, міський голова 1. Сільський, селищний, міський голова є головною посадовою особою територіальної громади відповідно села (добрівільного об'єднання в одну територіальну громаду жителів кількох сіл), селища, міста. 2. Сільський, селищний, міський голова обирається відповідною територіальною громадою на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на чотири роки в порядку, визначеному законом, і здійснює свої повноваження на постійній основі. 3. Сільський, селищний, міський голова очолює виконавчий комітет відповідної сільської, селищної, міської ради, головує на її засіданнях. 4. Сільський, селищний, міський голова не може бути депутатом будь-якої ради, суміщати свою службову діяльність з іншою посадою, в тому числі на громадських засадах (крім викладацької, наукової та творчої роботи у позаробочий час), займатися підприємницькою діяльністю, одержувати від цього прибуток. 5. На сільських, селищних, міських голів поширюються повноваження та гарантії депутатів рад, передбачені законом про статус депутатів рад, якщо інше не встановлено законом.	Стаття 8. Сільський, селищний, міський голова 1. Сільський, селищний, міський голова, голова іншої самоврядної адміністративно-територіальної одиниці є головною посадовою особою територіальної громади відповідно села, селища, міста, іншої самоврядної адміністративно-територіальної одиниці. 2. Сільський, селищний, міський голова обирається відповідною територіальною громадою на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на чотири роки в порядку, визначеному законом, і здійснює свої повноваження на постійній основі. 3. Сільський, селищний, міський голова очолює виконавчий комітет відповідної сільської, селищної, міської ради, головує на її засіданнях. 4. Сільський, селищний, міський голова не може бути народним депутатом України, суміщати свою службову діяльність з іншою посадою (крім викладацької, наукової та творчої роботи). 5. На сільських, селищних, міських голів поширюються повноваження та гарантії депутатів відповідних рад, передбачені законом про статус депутатів рад, якщо інше не встановлено законом. 6. Сільський, селищний, міський голова може бути депутатом районної, обласної ради, Верховної Ради Автономної Ре-

			спубліки Крим, а в разі якщо відповідне село, селище, місто приєднане до іншого міста - депутатом міської ради цього міста. 7. Сільський, селищний, міський голова діє в межах повноважень, наданих цим Законом, з урахуванням рішення ради про розмежування повноважень між її виконавчими органами та сільським, селищним, міським головою. 8. Сільський, селищний, міський голова за рішенням відповідної ради, прийнятим 2/3 голосів депутатів від її загального складу, може здійснювати функції і повноваження виконавчих органів сільської, селищної, міської ради одноособово. 9. Сільський, селищний, міський голова організує в межах, визначених цим Законом, роботу відповідної ради та її виконавчого органу, забезпечує реалізацію повноважень органів виконавчої влади на відповідній території, додержання Конституції та законів України та рішень відповідних органів виконавчої влади. 10. Сільський, селищний, міський голова самостійно здійснює повноваження місцевого самоврядування, визначені цим та іншими законами, якщо вони не віднесені до виключних повноважень ради або не віднесені радою до відання її виконавчих органів. 11. При здійсненні наданих повноважень сільський, селищний, міський голова є підзвітним, підконтрольним і відповідальним перед територіальною громадою, підзвітним і підконтрольним перед відповідною радою за діяльність її виконавчих органів, а з питань здійснення виконавчими органами ради повноважень органів виконавчої влади - також підконтрольним відповідним органам виконавчої влади. 12. Повноваження сільського, селищного, міського голови починаються з моменту оголошення відповідною сільською, селищною, міською виборчою комісією на пленарному засіданні ради рішення про його обрання і закінчуються в момент вступу на цю посаду іншої обраної відповідно до закону особи, крім випадків дострокового припинення його повноважень, передбачених цим Зако-
--	--	--	---

			ном. 13. У разі тимчасової відсутності чи неможливості здійснення повноважень сільським, селищним, міським головою або дострокового припинення повноважень його обов'язки виконує секретар ради. 14. У разі, якщо одночасно припинені повноваження сільського, селищного міського голови та секретаря сільської, селищної, міської ради їх обов'язки за рішенням відповідної ради виконує один з її депутатів.
виконком	Стаття 51. Виконавчий комітет Ради Виконавчий комітет Ради народних депутатів є виконавчим і розпорядчим органом відповідної Ради, тільки їй підпорядкованим та звітним. Виконавчий комітет обирається обласною, районною, міською, районною в місті, селищною, сільською Радою на строк повноважень Ради у складі голови виконавчого комітету, який є одночасно головою Ради, заступника (заступників) голови виконавчого комітету, керуючого справами (секретаря) і членів виконавчого комітету. Обласна, районна, міська (крім міста районного підпорядкування), районна в місті Рада обирає першого заступника голови виконавчого комітету. Встановлення кількісного складу виконавчого комітету, обрання та звільнення заступника (заступників) голови, керуючого справами (секретаря) і членів виконавчого комітету здійснюються Радою за поданням голови Ради. До складу виконавчого комітету можуть входити як депутати відповідної Ради, так і інші особи. Член виконавчого комітету на час засідань виконавчого комітету а також для здійснення повноважень в інших випадках звільняється від виконання виробничих або службових обов'язків з відшкодуванням йому середньої заробітної плати за основним місцем роботи та інших витрат пов'язаних з виконанням обов'язків члена виконавчого комітету, за рахунок коштів відповідного місцевого бюджету. У сільській Раді з мінімальною кількістю депутатів, встановле-	Стаття 11. Виконавчі органи рад 1. Виконавчими органами сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад є їх виконавчі комітети, відділи, управління та інші створювані радами виконавчі органи. 2. Виконавчі органи сільських, селищних, міських, районних у містах рад є підконтрольними і підзвітними відповідним радам, а з питань здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади - також підконтрольними відповідним органам виконавчої влади. 3. У сільських радах, що представляють територіальні громади, які налічують до 500 жителів, за рішенням відповідної територіальної громади або сільської ради виконавчий орган ради може не створюватися. У цьому випадку функції виконавчого органу ради (крім розпорядження земельними та природними ресурсами) здійснює сільський голова одноосово.	Стаття 9. Виконавчі органи сільських, селищних, міських рад 1. Виконавчими органами сільських, селищних, міських рад є виконавчі комітети, їх відділи, управління та інші структурні підрозділи. 2. Виконавчий комітет сільської, селищної, міської ради є виконавчим органом ради загальної компетенції. 3. Відділи, управління та інші структурні підрозділи виконавчого комітету є його органами управління галузевої та функціональної компетенції. 4. Сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи діють за принципом розподілу повноважень у порядку і межах, визначених цим та іншими законами України. 5. Виконавчий комітет сільської, селищної, міської ради розглядає і вирішує питання, віднесені цим та іншими законами України до відання виконавчих органів вказаних рад, координує діяльність своїх відділів, управлінь та інших органів, а також підприємств, установ та організацій, що належать до комунальної власності відповідної територіальної громади. 6. Виконавчі органи сільських, селищних, міських рад є підконтрольними і підзвітними відповідним радам, а з питань здійснення наданих їм повноважень органів виконавчої влади - також підконтрольними відповідним органам виконавчої влади.

	ною законом, виконавчий комітет може не утворюватись. У цих випадках виконавчорозпорядчі функції здійснює голова Ради. Засідання виконавчого комітету скликаються його головою в необхідності і є правомочними при наявності не менш як двох третин від загального складу виконавчого комітету. Виконавчий комітет не менш як один раз на рік звітує про свою діяльність перед Радою та інформує про неї населення. По закінченні повноважень Ради виконавчий комітет зберігає повноваження до обрання Радою нового скликання виконавчого комітету.		
Референдум	Стаття 54. Місцевий референдум Місцевий референдум (народне голосування) проводиться в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці (області, району, міста, району в місті, селища, сільради) за рішення відповідної Ради народних депутатів з питань, що належать до її компетенції. Рішення, прийняті місцевим референдумом, є обов'язковими для виконання відповідною Радою, підприємствами (об'єднаннями), організаціями і установами, громадянами, якщо вони не суперечать закону. Порядок проведення місцевого референдуму визначається Законом про всеукраїнський та місцеві референдуми.	Стаття 7. Місцевий референдум 1. Місцевий референдум є формою вирішення територіальною громадою питань місцевого значення шляхом прямого волевиявлення. 2. Предметом місцевого референдуму може бути будь-яке питання, віднесене Конституцією України, цим та іншими законами до відання місцевого самоврядування. 3. На місцевий референдум не можуть бути винесені питання, віднесені законом до відання органів державної влади. 4. Рішення, прийняті місцевим референдумом, є обов'язковими для виконання на відповідній території. 5. Порядок призначення та проведення місцевого референдуму, а також перелік питань, що вирішуються виключно референдумом, визначаються законом про референдуми.	Стаття 80. Місцевий референдум 1. Місцевий референдум є формою вирішення територіальною громадою питань місцевого значення шляхом прямого голосування членів територіальної громади. 2. Відповідно до цього Закону предметом місцевого референдуму може бути будь-яке питання, віднесене Конституцією України, цим та іншими законами до відання місцевого самоврядування. 3. На місцевий референдум не можуть бути винесені питання, віднесені до відання органів державної влади, а також питання, які з огляду на їх специфіку мають вирішуватися відповідно до цього Закону виключно радою, її виконавчими органами або сільським, селищним, міським головою. 4. Рішення про призначення місцевого референдуму приймається сільською, селищною, міською, районною у місті радою як за власною ініціативою, так і за ініціативою не менш як однієї десятої частини членів відповідної територіальної громади, які мають право голосу, а у випадку, передбаченому частиною 3 статті 105 цього Закону, - сільським, селищним, міським головою. 5. У випадках порушення місцевою радою або сільським, селищним, міським головою Конституції та законів України, якщо таке порушення підтверджене висновком суду, рішення про призначення місцевого референдуму може прийняти голова відповідної місцевої державної адміністрації.

			6. Рішення місцевого референдуму вважається прийнятим, якщо за нього проголосувала більшість членів територіальної громади, які були внесені у списки для голосування. 7. Рішення, прийняті місцевим референдумом, є обов'язковими для виконання на відповідній території. 8. Порядок призначення та проведення місцевого референдуму, а також перелік питань, що вирішуються виключно референдумом, визначаються цим Законом та законом про референдуми.
Збори	Стаття 55. Загальні збори (сходи) громадян за місцем проживання Загальні збори (сходи) громадян за місцем проживання скликаються головою Ради або виконавчим комітетом, органами територіальної самоорганізації громадян для обговорення найважливіших питань, що зачіпають інтереси громадян, висунення кандидатів у депутати Рад, формування органів місцевого самоврядування, та інших питань місцевого життя. Пропозиції про скликання загальних зборів (сходів) громадян можуть вносити громадяни, депутати, постійні комісії Ради, депутатські групи, трудові колективи та громадські організації. У випадках, коли скликання загальних зборів (сходів) громадян пов'язане з великими труднощами, можуть скликатися збори (сходи) представників громадян населених пунктів, мікрорайонів, житлових комплексів, вулиць, кварталів та інших територіальних одиниць. Норми представництва на них визначаються органом, якому належить право скликання загальних зборів (сходів) громадян. Повноваження, порядок скликання і проведення загальних зборів (сходів) громадян визначаються Положенням про загальні збори (сходи) громадян за місцем їх проживання в Україні.	Стаття 8. Загальні збори громадян 1. Загальні збори громадян за місцем проживання є формою їх безпосередньої участі у вирішенні питань місцевого значення. 2. Рішення загальних зборів громадян враховуються органами місцевого самоврядування в їх діяльності. 3. Порядок проведення загальних зборів громадян за місцем проживання визначається законом та статутом територіальної громади.	Стаття 82. Загальні збори громадян 1. Загальні збори громадян за місцем проживання є формою їх безпосередньої участі у вирішенні питань місцевого значення. 2. Загальні збори громадян можуть проводитися як в межах одного чи кількох багатоквартирних будинків, вулиці, кварталу, мікрорайону, житлового комплексу, так і окремого населеного пункту (села, селища), який є частиною єдиної самоврядної адміністративно-територіальної одиниці. 3. Загальні збори громадян скликаються відповідним органом самоорганізації населення (домовим, вуличним, квартальним, сільським, селищним комітетом, комітетом мікрорайону, житлового комплексу) за власною ініціативою або на вимогу не менш як 20 членів територіальної громади, які проживають у будинку, вулиці, кварталі, мікрорайоні, житловому комплексі, селі, селищі, іншому населеному пункті, а також за пропозицією сільської, селищної, міської, районної в місті ради, голови місцевої державної адміністрації. 4. Загальні збори скликаються в міру необхідності і є правомочними при наявності на них більше половини членів територіальної громади, які проживають на перелічених у частині другій цієї статті частинах відповідної самоврядної адміністративно-територіальної одиниці. 5. Загальні збори приймають рішення про створення з дозволу сільської, селищної, міської районної в місті ради відповідних органів самоорганізації населення, про затвердження ста-

			тутів (положень) цих органів, порушують перед радою питання про наділення створюваними органами самоорганізації населення відповідними повноваженнями, фінансами та майном, необхідними для здійснення цих повноважень, обговорюють чи вирішують інші питання, передбачені цим та іншими законами України, а також статутами територіальної громади. 6. Рішення та рекомендації загальних зборів громадян приймаються більшістю голосів від їх учасників та враховуються органами місцевого самоврядування в їх діяльності. 7. Рішення загальних зборів громадян, які стосуються внутрішніх питань самоорганізації громадян даного будинку, вулиці, кварталу, мікрорайону, житлового комплексу (виконання громадських робіт, самооподаткування, збір благодійних внесків, утворення органу самоорганізації населення та припинення його діяльності тощо) є обов'язковими для виконання органами самоорганізації населення, окремими членами територіальної громади. 8. Рішення загальних зборів громадян, у яких містяться звернення чи пропозиції до відповідних рад та їх виконавчих органів, їх посадових осіб, керівників підприємств, організацій і установ, мають бути розглянуті ними в установлені законом чи зборами строки та враховані в діяльності рад, їх виконавчих органів та посадових осіб. 9. Порядок проведення загальних зборів громадян за місцем проживання визначається законом та статутом територіальної громади.
Ініціативи	Поняття відсутнє	Стаття 9. Місцеві ініціативи 1. Члени територіальної громади мають право ініціювати розгляд у раді (в порядку місцевої ініціативи) будь-якого питання, віднесеного до відання місцевого самоврядування. 2. Порядок внесення місцевої ініціативи на розгляд ради визначається представницьким органом місцевого самоврядування або статутом територіальної громади. 3. Місцева ініціатива, внесена на розгляд ради у встановленому порядку, підлягає обов'язко-	Стаття 83. Місцеві ініціативи 1. Члени територіальної громади мають право ініціювати розгляд у раді (в порядку місцевої ініціативи) будь-якого питання, віднесеного до відання місцевого самоврядування. 2. Місцева ініціатива, внесена на розгляд ради у встановленому порядку, підлягає обов'язковому розгляду на відкритому засіданні ради за участю членів ініціативної групи з питань місцевої ініціативи. 3. Рішення ради, прийняте з питання, внесеного на її розгляд

		вому розгляду на відкритому засіданні ради за участю членів ініціативної групи з питань місцевої ініціативи. 4. Рішення ради, прийняте з питання, внесенного на її розгляд шляхом місцевої ініціативи, обнародується в порядку, встановленому представницьким органом місцевого самоврядування або статутом територіальної громади.	шляхом місцевої ініціативи, обнародується в порядку, встановленому радою або статутом територіальної громади. 4. Порядок внесення місцевої ініціативи на розгляд ради визначається відповідною радою або статутом територіальної громади.
Слухання	Поняття відсутнє	Стаття 13. Громадські слухання 1. Територіальна громада має право проводити громадські слухання - зустрічатися з депутатами відповідної ради та посадовими особами місцевого самоврядування, під час яких члени територіальної громади можуть заслуховувати їх, порушувати питання та вносити пропозиції щодо питань місцевого значення, що належать до відання місцевого самоврядування. 2. Громадські слухання проводяться не рідше одного разу на рік. 3. Пропозиції, які вносяться за результатами громадських слухань, підлягають обов'язковому розгляду органами місцевого самоврядування. 4. Порядок організації громадських слухань визначається статутом територіальної громади.	Стаття 84. Громадські слухання 1. Територіальна громада має право проводити громадські слухання - зустрічатися з депутатами відповідної ради та посадовими особами місцевого самоврядування, під час яких члени територіальної громади можуть заслуховувати їх, порушувати питання та вносити пропозиції щодо питань місцевого значення, що належать до відання місцевого самоврядування. 2. Громадські слухання проводяться не рідше одного разу на рік. 3. Пропозиції, які вносяться за результатами громадських слухань, підлягають обов'язковому розгляду органами місцевого самоврядування. 4. Порядок організації громадських слухань визначається статутом територіальної громади.
Органи самоорганізації	Стаття 56. Громадські комітети і ради самоврядування Громадські комітети і ради самоврядування утворюються за територіальною ознакою. Територія їх діяльності визначається виконавчим комітетом міської, районної в місті, селищної, сільської Ради народних депутатів, виходячи з соціально- економічної цілісності території та з урахуванням пропозицій громадян. Громадські комітети і ради самоврядування обираються загальними зборами (сходами) громадян або їх представників. Громадські комітети і ради самоврядування здійснюють окремі повноваження, передані їм Радами, а також інші повноваження. Громадські комітети і ради самоврядування будують свою роботу відповідно до цього Закону, інших законодавчих актів України, а також статутів (по-	Стаття 14. Органи самоорганізації населення 1. Сільські, селищні, міські, районні в місті (у разі їх створення) ради можуть дозволяти за ініціативою жителів створювати будинкові, вуличні, квартальні та інші органи самоорганізації населення і наділяти їх частиною власної компетенції, фінансів, майна. 2. Правовий статус, порядок організації та діяльності органів самоорганізації населення за місцем проживання визначаються законом.	Стаття 14. Органи самоорганізації населення 1. Сільські, селищні, міські ради можуть дозволяти за ініціативою жителів створювати будинкові, вуличні, квартальні та інші органи самоорганізації населення. 2. Правовий статус, порядок організації та діяльності органів самоорганізації населення за місцем проживання визначаються законом.

	ложень), затверджених загальними зборами (сходами) громадян або їх представниками та зареєстрованих виконавчим комітетом міської (міста обласного підпорядкування) Ради або місцевою державною адміністрацією.		
Статут	Поняття відсутнє	Стаття 19. Статут територіальної громади села, селища, міста 1. З метою врахування історичних, національно культурних, соціально-економічних та інших особливостей здійснення місцевого самоврядування представницький орган місцевого самоврядування на основі Конституції України та в межах цього Закону може прийняти статут територіальної громади села, селища, міста. 2. Статут територіальної громади підлягає державній реєстрації в органах Міністерства юстиції України.	Стаття 17. Статут територіальної громади села, селища, міста 1. З метою урахування історичних, національно-культурних, етнічних соціально-економічних та інших особливостей здійснення місцевого самоврядування територіальна громада села, селища, міста на основі Конституції України та в межах цього Закону може прийняти статут територіальної громади села, селища, міста. 2. Відповідно до статуту, до повноважень територіальною громадою можуть бути віднесені також питання місцевого значення, які не суперечать Конституції і законам України, Конституції Автономної Республіки Крим, не знаходяться в компетенції будь-яких органів державної влади чи органів місцевого самоврядування, органів влади Автономної Республіки Крим, але потребують свого вирішення відповідно до місцевих потреб цієї територіальної громади. 3. Статут територіальної громади приймається відповідною радою та затверджується на місцевому референдумі, а також підлягає державній реєстрації в органах Міністерства юстиції України. 4. Підставою для відмови в державній реєстрації статуту територіальної громади може бути його невідповідність Конституції та законам України. Відмова в реєстрації статуту територіальної громади може бути оскаржена в судовому порядку.

Положення про органи самоорганізації населення за місцем проживання: деякі думки та практичні поради.

Вадим Прошко

Принциповою відміною органів самоорганізації населення від “стандартних” громадських організацій є те, що останні формуються навколо спільних інтересів своїх членів, при відсутності спільності інтересів громадянин не стає членом громадської організації і існує від неї повністю незалежно, в той час як органи самоорганізації населення об’єднують громадян за територіальним принципом, представляють всіх громадян певної території і “членство” громадян у цих органах є фактично автоматичним.

Водночас в мікрорайонах (кварталах) міста існують групи громадян, об’єднані специфічними спільними інтересами, причому ці інтереси мають безпосереднє відношення до органів місцевого самоврядування – власники автомобілів, які хочуть побудувати кооперативний гараж; мешканці кварталу, які хочуть винести тимчасові гаражі зі свого кварталу, оскільки ті погіршують екологію кварталу; ті, хто хоче, щоб на місці пустиря було побудовано дитячий майданчик і ті, хто хоче мати на цьому самому місці дискотеку... Кожна з таких груп може заявляти, що вона представляє інтереси всього населення, і намагатись скористатись статусом органу самоорганізації населення. Це може призвести до конкуренції таких груп, а тому Конституція України обмежує їхні права обов’язковим дозволом на реєстрацію, що надається місцевою радою.

Таким чином, рада керує процесом створення і, до певної міри, діяльністю органів самоорганізації населення.

Першим кроком, у процесі створення системи органів самоорганізації населення в громаді, має бути розробка “карти” територій, на які буде поширюватись діяльність цих органів.

Є два критерії, які змагаються між собою при цьому. По-перше, кількість органів самоорганізації населення має бути невеликою – 15-25 для того, щоб рада чи виконком мали можливість працювати з кожним з цих органів індивідуально. По-друге, розміри територій, на які поширюється дія органів самоорганізації та населення цих територій, повинні бути відносно невеликими, щоб забезпечити простий доступ будь-якого громадянина до нього.

При створенні карти варто брати до уваги мікрорайони (квартали), що склались історично. Бажано, щоб території, на які розповсюджується дія органів самоорганізації населення були однорідними, тобто мешканці мали якомога більше спільних інтересів. По можливості, не варто об’єднувати жителів багатоквартирних будинків, з централізованими системами комунальних послуг, з мешканцями одноповерхової приватної забудови. Рівність кількості населення чи площі контрольованої органами самоорганізації є бажаною, проте, скоріш за все, не принциповою. В дев’яності роки в Ленінградському районі Києва існував мікрорайон, який обслуговувався одним ЖЕКом, з населенням більше 40 000 осіб та історично відокремлене селище де мешкало 800 осіб.

Бажано сумістити межі території органу самоорганізації населення з межами ЖЕ-Ку – як правило величезна кількість скарг, пропозицій громадян відносяться до діяльності цих організацій. Варто, щоб до території органу самоорганізації входило ціле число виборчих округів до відповідної ради, – у органу самоорганізації, як правило, виникає достатня кількість запитань чи доручень до депутата. Крім того, у ефективно працюючого органу самоорганізації складаються продуктивні та регулярні відносини з депутатами аж до включення депутатів до складу комітету органу самоорганізації населення.

Отже, для села, невеликого селища придатними будуть такі форми самоорганізації населення, як вуличні, квартальні комітети; для більшого населеного пункту – комітети мікрорайонів.

В деяких випадках можна передбачити більш складні системи: комітети мікрорайонів у великому місті плюс вуличні, квартальні чи домові комітети, структурно підпорядковані комітету мікрорайону. Подібна ж ситуація може виникнути і у територіальній громаді, створеній об'єднанням кількох сіл – сільські комітети самоорганізації населення з їх поділом на вуличні, квартальні комітети. В таких випадках треба дуже ретельно прописати ієрархічний розподіл обов'язків та відповідальностей між елементами структури самоорганізації населення.

“Карту” поділу населеного пункту на території органів самоорганізації населення варто закріпити рішенням відповідної ради. Рада повинна поінформувати населення, що користуючись своїм конституційним правом, вона не буде давати дозволу на утворення інших структур самоорганізації.

Наступний крок – проведення зборів (конференцій), на яких буде сформована ініціативна група.

Хоча, закон і дає можливість створення органів самоорганізації за ініціативою громадян, позиція органу місцевого самоврядування (ОМС) у цьому питанні має бути достатньо активною. Пов'язане це з тим, що:

- Населення, як правило, у більшості своїй не ознайомлене з законодавством про органи самоорганізації населення (ОСН), не знає про принципи та цілі їх діяльності.
- Населення та ініціатори ОСН можуть не знати концепції діяльності цих органів, виробленої місцевою радою.
- Серед населення одна з груп інтересів, про які йшлося вище, може виявитись найактивнішою і “захопити владу” в мікрорайоні.

Тому, ОМС повинен повести активну роз'яснювальну роботу, виявити місцевих лідерів, провести з ними навчання, контролювати їхні кроки на предмет однозначного виконання вимог законодавства (в умовах конкуренції зацікавлених груп порушення передбаченої законом процедури створення може бути приводом до судової відміни реєстрації створеного ОСН).

Закон “Про органи самоорганізації населення” передбачає два типи зборів з утворення ОСН – загальні збори територіальної спільноти або конференція представників. Очевидно, що загальні збори можливі тільки у випадку створення ОСН на невеликій території з невеликою кількістю мешканців, оскільки брати участь у таких зборах має щонайменше половина населення, до того ж з паспортами при собі.

Водночас закон не передбачає процедури проведення зборів по висуненню представників (делегатів) на конференцію.

Отже, логічним буде, якщо місцева рада розробить **Положення про проведення зборів громадян по висуненню делегатів на конференцію по створенню органу самоорганізації населення**. Без такого документа висунення кандидатів не є легітимним.

Кількість делегатів конференції не повинна бути занадто великою, бо в такому випадку сама конференція може стати малокерованою. Водночас ця кількість не повинна бути замалою. Оптимальна кількість – дець в районі 50. Перед проведенням зборів територія майбутнього ОСН розбивається на відповідну кількість одиниць (будинків, вулиць), які будуть обирати делегатів на конференцію. Кожен делегат має представляти приблизно однакову кількість мешканців.

Принципи проведення зборів:

- Всі мешканці повинні бути попереджені про майбутні збори заздалегідь – листами, листівками у поштові скриньки, об'явами на під'їздах, дошках оголошень, в місцях, де збираються громадяни – магазини, зупинки громадського транспорту.
- В оголошеннях повинні бути зазначені: час та місце проведення зборів, коротка інформація про мету зборів та цілі створення ОСН.
- На зборах громадянам повинна бути надана детальна інформація про ОСН та про кількість делегатів, яких треба обрати.
- Брати участь у зборах мають право лише мешканці зазначеної території.
- На зборах ведеться протокол у якому зазначається: територія, охоплена зборами, загальна кількість населення на території, кількість присутніх на зборах, результати голосування.
- В протоколі також зазначається, що делегати обираються, фактично, на дві конференції – по формуванню ініціативної групи та по створенню ОСН (можна, звичайно проводити ці конференції і окремо, кожен раз вибираючи делегатів, проте навряд чи варто витратити зайве стільки сил).
- Обраними делегатами вважаються ті, хто набрав найбільшу кількість голосів (якщо висунуто кандидатами в делегати більше осіб, ніж треба обрати делегатів), але не менше половини голосів від присутніх на зборах.

Після висунення делегатів проводиться перша конференція у відповідності до статті 8 Закону “Про органи самоорганізації населення”:

Стаття 8. Порядок ініціювання створення органу самоорганізації населення 1. З ініціативою про створення органу самоорганізації населення до сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради можуть звернутися збори (конференція) жителів за місцем проживання за умови, якщо в них брало участь (було представлено) не менше половини жителів відповідної території, які мають право голосу.

На зборах (конференції) жителів за місцем проживання обирається також ініціативна група, члени якої будуть представляти інтереси жителів - учасників зборів (конференції) у відповідній місцевій раді.

2. Рішення зборів (конференції) приймається більшістю голосів їх учасників.

3. Ініціативна група подає до сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради заяву про створення органу самоорганізації населення, протокол зборів (конференції) жителів за місцем проживання про ініціювання створення органу самоорганізації населення із зазначенням основних напрямів діяльності створюваного органу самоорганізації населення, а також список учасників зборів (конференції) жителів за місцем проживання із зазначенням прізвища, імені, по батькові, року народження,

серії і номери паспорта та домашньої адреси кожного учасника зборів (конференції) жителів.

Важливим моментом цієї конференції є обрання ініціативної групи по створенню ОСН. Вважаючи на факт надзвичайно ускладненої процедури обрання органу самоорганізації населення на другій конференції, ініціативна група має формуватись як ядро майбутнього ОСН. Ініціативна група може обиратись за спрощеною процедурою – шляхом відкритого голосування. По можливості треба уникати голосування списком, оскільки таке голосування може потім викликати сумнів, щодо об'єктивності формування ініціативної групи.

Кількість членів ініціативної групи має приблизно відповідати кількості членів майбутнього ОСМ, це, орієнтовно, від 10 до 20 осіб.

Під час першої конференції варто розглянути проект Положення про ОСН, перерва між першою та другою конференцією може бути використана для внесення уточнень у проект.

Після надання радою дозволу на створення органу самоорганізації населення проводиться друга конференція (збори мешканців). Порядок проведення цієї конференції (зборів) регулюється статтею 10 Закону:

Стаття 10. Порядок обрання органу самоорганізації населення

1. Орган самоорганізації населення обирається зборами (конференцією) жителів за місцем проживання на основі загального, рівного виборчого права шляхом таємного голосування жителів, які на законних підставах проживають на відповідній території. Право голосу на виборах мають жителі, які досягли на день їх проведення вісімнадцяти років. Не мають права голосу жителі, яких визнано судом недієздатними. Загальний склад органу самоорганізації населення визначається зборами (конференцією) жителів за місцем проживання.

2. Організація проведення зборів (конференції) жителів за місцем проживання, як правило, покладається на виконавчий комітет сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради.

3. Орган самоорганізації населення обирається у складі керівника, заступника (заступників) керівника, секретаря, інших членів. Обраними до складу органу самоорганізації населення вважаються особи, які одержали більше половини голосів учасників зборів (конференції) жителів за місцем проживання.

4. Члени органу самоорганізації населення можуть бути достроково відкликані за рішенням зборів (конференції) жителів за місцем проживання, що утворили даний орган.

5. Переобрання органу самоорганізації населення, відкликання, обрання окремих його членів замість вибулих чи зміна кількісного складу органу самоорганізації населення здійснюється зборами (конференцією) жителів за місцем проживання в порядку, встановленому цією статтею.

Певні проблеми можуть виникнути за рахунок взаємодії частини 3 цієї статті, за якою обраними “вважаються особи, які одержали більше половини голосів” та частини 1: “загальний склад ... визначається зборами (конференцією)”. Пущене на самоплив висунування кандидатів з наступним таємним голосуванням може призвести до того, що кількість обраних буде значно перевищувати кількість, визначену конференцією. Тому, за допомогою ініціативної групи варто домовитись, що кількість висунутих кандидатів відповідатиме загальній кількості вакансій у ОСН.

Очевидно, не буде великим порушенням частини 3 статті 10, якщо конференція обере загальний склад ОСН і доручить йому вибрати з своїх членів голову, заступника

та секретаря. У випадку прямого їх обрання конференцією, припинення будь-ким з них своїх повноважень потребуватиме чергової складної процедури скликання конференції.

Іншим важливим моментом порядку денного конференції є затвердження **Положення про орган самоорганізації населення**. Оскільки, це Положення є одним з основних документів потрібних для реєстрації ОСН, його проект до винесення на затвердження варто узгодити з юристами – зазвичай юридичними службами місцевого виконкому.

Структура органу самоорганізації населення.

Як вже зазначалось, ОСН очолюється головою, до складу органу відноситься секретар та заступник голови. Детальний розподіл обов'язків між цими особами залежить від конкретних умов, зокрема від рішення ради про фінансування роботи голови та секретаря на постійній основі (тоді суттєва частина функцій заступника переходить до секретаря).

Ефективною формою роботи ОСН є робота в комісіях. Кількість комісій та напрямки їхньої роботи залежать від спектру функцій, яким наділяється ОСН. У відповідності до статті 14 Закону, щодо власних повноважень, які можуть надаватись ОСН, варто створити комісії з питань:

- благоустрою,
- комунального господарства,
- культури та спорту,
- соціального захисту,
- громадського порядку.

В залежності від інших повноважень, які можуть надаватись ОСН як делеговані, можуть бути створені і інші комісії.

Оскільки, закон не вимагає однозначно, щоб комісії склались виключно з осіб, обраних до ОСН, ефективність роботи комісій і авторитет ОСН значно зростуть, якщо до складу комісій будуть залучатись і інші громадяни, які проживають на відповідній території. Це – і резерв, який може бути використаний при переобранні ОСН, і школа місцевих лідерів, з яких можуть вирости депутати міської ради.

Строк повноважень ОСН має бути чітко визначений у Положенні. Як правило, цей строк співпадає з терміном повноважень ради. Обрання нового складу ОСН проходить на зборах (конференції) у тому ж порядку, що й перше обрання. Зручно, якщо обрання нового складу ОСН проходитиме з певним “відставанням” від виборів до місцевої ради з тим, щоб на формування нового складу вплинув новий склад депутатського корпусу, можливо перегляд функцій, делегованих ОСН новим складом ради тощо.

Матеріально-технічне забезпечення ОСН.

У відповідності до Закону “Про органи самоорганізації населення”, у разі легалізації ОСН шляхом його реєстрації він набуває статусу юридичної особи (Стаття 13, частина 1).

Водночас, Цивільний кодекс визначає поняття юридичної особи в Статті 23 таким чином:

“Юридичними особами визнаються організації, які мають відокремлене майно, можуть від свого імені набувати майнових і особистих немайнових прав і нести обов'язки, бути позивачами і відповідачами в суді, арбітражі або в третейському суді.”

Місцева рада, як правило, передає в оперативне управління ОСН приміщення для роботи, меблі, офісне обладнання, телефонну лінію, інше майно, необхідне для роботи.

Майно, інші матеріальні цінності можуть передаватись ОСН у вигляді пожертв для надання матеріальної допомоги, проведення певних заходів тощо.

Окремим і досить складним питанням є питання фінансового забезпечення. Очевидним рішенням є відкриття банківського рахунку ОСН. Проте, у цьому випадку виникає питання ведення бухгалтерського обліку, фінансового контролю за діяльністю ОСН. Можливе виникнення ряду питань, оскільки ОСН не є громадською організацією, бухгалтерський облік, податкова звітність не є звичними, ані для самих ОСН, ані для податкових органів.

Можливе достатньо самостійне існування ОСН без відкриття власного банківського рахунку, коли орган місцевого самоврядування відкриває для ОСН субрахунки і їх обслуговує. Для зняття грошей з такого рахунку повинна бути письмова заявка керівника ОСН.

Стосунки ОСН з радою.

Переважає більшість депутатів ради працюють на громадських засадах, що означає, що їхні можливості зустрічей з виборцями, вивчення проблем свого округу досить обмежені, принаймні у часі. ОСН, який постійно “перебуває” у виборчому окрузі може значно допомогти депутату в його роботі. Приміщення ОСН, знайоме виборцям, стає природним місцем для депутатського прийому.

ОСН можуть достатньо кваліфіковано виконувати частину контрольних функцій, які закріплені за радою.

Корисно, якщо депутати безпосередньо входять до складу ОСН, тоді їх зв’язок з населенням набуває нового виміру. ОСН тоді стає елементом роботи територіальних депутатських груп.

В першій половині дев’яностих років у Подільському районі міста Києва комітети самоорганізації мікрорайонів склались виключно з депутатів районної ради, обраних у цих мікрорайонах. Комітети створювали свої виконавчі структури, причому керівники цих структур працювали на постійній основі, одержуючи зарплату з районного бюджету.

Практика показала, що коли керівник та секретар ОСН працюють на постійній основі, ці посади стають привабливими для деяких депутатів ради (або керівники ОСН балотуються в депутати ради). В цьому випадку забезпечується дійсно тісний зв’язок ради з населенням.

Варто передбачити в регламенті ради певний особливий статус для керівників ОСН, наприклад, право дорадчого голосу на сесіях ради, право позачергового прийому керівниками структурних підрозділів виконкому тощо.

Стосунки ОСН з виконкомом та міським, селищним, сільським головою.

Органи самоорганізації населення можуть значно розвантажити виконавчі органи місцевого самоврядування. До питань, які можуть розглядатись ОСН можна віднести, зокрема, такі:

- Прийом громадян з питань благоустрою, комунального обслуговування – ОСН можуть узагальнювати скарги та пропозиції громадян, доносити до громадян рішення, плани міської влади з різних питань тощо.
- Ведення обліку певних груп соціально незахищених громадян. Зокрема, одинокі хворі громадяни, що не можуть самі себе обслуговувати, стоять на обліку та обслуговуванні патронажної служби. Проте, патронажна служба має певні чіткі параметри, за якими можна потрапити на обслуговування, а життя прихливіше за стандарти і існують певні випадки, якими могли б опікуватись

ОСН. Значних зусиль вимагають такі питання, як виділення городів у приміській зоні для городян і розподіл ділянок між бажаючими тощо.

- Контроль на місцях за виконанням певних програм, прийнятих радою чи виконкомом. Як приклад можна навести контроль конкретної діяльності міських служб щодо підготовки до зими.
- Організація населення для проведення певних спільних загальноміських заходів – тиждень озеленення, місячник благоустрою, догляд за похованнями часів війни тощо.
- Ефективне використання обмежених ресурсів. При проведенні, скажімо, місячників благоустрою можна виділяти в розпорядження органів самоорганізації певні суми, наприклад, пропорційно кількості населення, і давати ОСН право самостійно визначати напрямки використання цих коштів, шукати підрядників, матеріали тощо. Люди, що постійно проживають у даному мікрорайоні, набагато краще визначають свої пріоритети ніж працівники виконкому чи ЖЕКу.
- Участь у визначенні питань про надання матеріальної допомоги – місцеві мешканці набагато краще знають стан справ у заявника ніж працівники виконкомів чи навіть депутати місцевого виборчого округу.
- Контроль за дотриманням правил торгівлі, дозвіл на встановлення малих архітектурних форм, торгівельних закладів, закладів громадського харчування тощо. Тут, правда, треба бути обережним, оскільки у ОСН, завжди надзвичайно обмежених у ресурсах, часто виникає бажання перейти до певного “рекету” – давати свої схвальні відгуки про підприємців в обмін на певні послуги для мікрорайону.

Дуже корисним є створення **Ради мікрорайонів** чи подібної організації, яка б збиралась регулярно, причому такі збори обов’язково повинні відвідуватись керівництвом ОМС. Така рада, взагалі, може бути радою при міському голові, в такому випадку зростає авторитет ОСН в очах мешканців – замість того, щоб записуватись на прийом до міського голови, можна донести свою справу до голови ОСН, який, у свою чергу, обов’язково донесе її суть до голови під час чергової зустрічі. Варто у складі виконкому призначити посадовця, до обов’язків якого буде віднесена підтримка постійних зв’язків з органами самоорганізації населення.

В регламенті роботи ради чи, навіть, у міському статуті можна зафіксувати обов’язковість вивчення Радою мікрорайонів проектів рішень міської ради чи виконкому, які зачіпають повноваження органів самоорганізації населення.

Далі наводиться примірне Положення про Раду мікрорайону. Основна мета цього примірного Положення – дати схему розробки положення для конкретного органу самоорганізації населення. Очевидно, що не можна охопити всіх місцевих особливостей, починаючи з того, що в місті може бути вибрана інша схема органів самоорганізації населення, а, скажімо, спектр повноважень квартального чи будинкового комітету має бути (хоча б через менший обсяг ресурсів) набагато менший.

ПОЛОЖЕННЯ

Про Раду мікрорайону № 6 міста NN

I. Загальні положення

1. Рада мікрорайону №6 є органом самоорганізації населення, що діє у відповідності до Конституції і законів України, зокрема, Закону України “Про органи самоорганізації населення”, Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”; актів Президента України, Кабінету Міністрів України; центральних та регіональних органів виконавчої влади; Статуту територіальної громади міста NN; рішеннями NNської міської ради та виконкому NN-ської міської ради.

2. Повна назва органу самоорганізації населення – “Рада мікрорайону № 6 міста NN”

3. Юридична адреса Ради мікрорайону №6 (далі – Рада мікрорайону)– 23023, місто NN, вул. Зелена, будинок 12.

4. Рада мікрорайону є юридичною особою.

5. Рада мікрорайону не несе відповідальності по зобов’язанням міської ради та її виконавчих органів, міська рада та її виконавчі органи не несуть відповідальності по зобов’язанням Ради мікрорайону.

II. Територія, у межах якої діє Рада мікрорайону.

6. Територія, в межах якої діє Рада мікрорайону, обмежується вулицями: Київське шосе з пішохідною частиною, прилеглою до території; вул. Сталеварів з пішохідною частиною, прилеглою до території, бульваром Слави з пішохідною частиною, прилеглою до території та центральною пішохідною зоною бульвару від вул. Сталеварів до вул. Синьої; вулиці Синьої з пішохідною частиною прилеглою до території; межа міста NN від вул. Синьої до Київського шосе. *(тут дається опис меж території, на якій діє Рада)*

III. Конференція представників населення мікрорайону

7. Вищим органом самоорганізації населення мікрорайону є конференція представників населення мікрорайону.

8. До виключної компетенції конференції відносяться:

8.1. Обрання, переобрання та відкликання членів Ради мікрорайону;

8.2. Затвердження та зміна кількісного складу Ради мікрорайону;

8.3. Затвердження Положення про Раду мікрорайону внесення змін до нього;

8.4. Заслуховування звіту про діяльність Ради мікрорайону.

9. Конференція може приймати рішення з усіх питань, віднесених до компетенції Ради мікрорайону.

10. Конференція скликається:

10.1. Рішенням Ради мікрорайону;

10.2. Міським головою з власної ініціативи;

10.3. Міським головою за вимогою не менше як 10% мешканців мікрорайону, які мають право голосу на виборах депутатів міської ради;

10.4. Рішенням міської ради.

11. Звітно-виборча конференція скликається не пізніше як через шість місяців після виборів депутатів міської ради.

12. Рішення конференції вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало більше половини учасників, причому на конференції має бути присутніми не менше половини обраних представників.

13. Вибори, довибори, відкликання членів Ради мікрорайону проводяться конференцією таємним голосуванням бюлетенями.

IV. Структура та функції Ради мікрорайону

14. Всі питання віднесені до повноважень Ради мікрорайону вирішуються на її засіданнях.

15. Засідання Ради мікрорайону є правомочними, якщо в них бере участь не менше половини складу Ради мікрорайону. Прийнятими вважаються рішення, за які проголосувало не менше половини складу Ради мікрорайону, згідно списків.

16. На першому після виборів (перевиборів) засіданні Ради мікрорайону обирається Голова Ради мікрорайону, його заступник та секретар; формуються комісії Ради мікрорайону, за поданням комісій затверджуються голови та секретарі комісій.

17. Повноваження Ради мікрорайону:

17.1. представляти разом з депутатами інтереси жителів мікрорайону у міській раді та її органах, місцевих органах виконавчої влади;

17.2. сприяти додержанню Конституції та законів України, реалізації актів Президента України та органів виконавчої влади, рішень міської ради та її виконавчих органів, розпоряджень міського голови, рішень, прийнятих місцевими референдумами;

17.3. вносити у встановленому порядку пропозиції до проектів міських програм соціально-економічного і культурного розвитку та проекту міського бюджету;

17.4. організовувати на добровільних засадах участь населення у здійсненні заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, проведення робіт з благоустрою, озеленення та утримання в належному стані садів, дворів, вулиць, площ, парків, кладовищ, братських могил, обладнанні дитячих і спортивних майданчиків, кімнат дитячої творчості, клубів за інтересами тощо; з цією метою можуть створюватися тимчасові або постійні бригади, використовуватися інші форми залучення населення;

17.5. організовувати на добровільних засадах участь населення у здійсненні заходів щодо охорони пам'яток історії та культури, ліквідації наслідків стихійного лиха, будівництві і ремонті шляхів, тротуарів, комунальних мереж, об'єктів загального користування із дотриманням встановленого законодавством порядку проведення таких робіт;

17.6. здійснювати контроль за якістю надаваних громадянам, які проживають у жилих будинках на території мікрорайону, житлово-комунальних послуг та за якістю проведених у зазначених жилих будинках ремонтних робіт;

17.7. надавати допомогу навчальним закладам, закладам та організаціям культури, фізичної культури і спорту у проведенні культурно-освітньої, спортивно-оздоровчої та виховної роботи серед населення, розвитку художньої творчості, фізичної культури і спорту; сприяти збереженню культурної спадщини, традицій народної культури, охороні пам'яток історії та культури, впровадженню в побут нових обрядів;

17.8. організовувати допомогу громадянам похилого віку, інвалідам, сім'ям загиблих воїнів, партизанів та військовослужбовців, малозабезпеченим та багатодітним сім'ям, а також самотнім громадянам, дітям-сиротам та дітям, позбав-

леним батьківського піклування, вносити пропозиції з цих питань до органів місцевого самоврядування;

17.9. надавати необхідну допомогу органам пожежного нагляду в здійсненні протипожежних заходів, організовувати вивчення населенням правил пожежної безпеки, брати участь у здійсненні громадського контролю за додержанням вимог пожежної безпеки;

17.10. сприяти, відповідно до законодавства, правоохоронним органам у забезпеченні ними охорони громадського порядку;

17.11. розглядати звернення громадян, вести прийом громадян;

17.12. вести облік громадян за віком, місцем роботи чи навчання, які мешкають у межах території діяльності органу самоорганізації населення;

17.13. сприяти депутатам відповідних місцевих рад в організації їх зустрічей з виборцями, прийому громадян і проведенні іншої роботи у виборчих округах;

17.14. інформувати громадян про діяльність Ради мікрорайону, організовувати обговорення проектів його рішень з найважливіших питань.

17.15. міська рада може доручати Раді мікрорайону інші повноваження з передачею необхідних для виконання цих повноважень ресурсів.

18. Голова Ради мікрорайону:

18.1. Скликає засідання Ради мікрорайону та головує на них;

18.2. Формує порядок денний засідань, готує потрібні для проведення засідань матеріали;

18.3. Представляє Раду мікрорайону у відносинах з міською радою, міським головою, виконавчими органами міської ради; мешканцями мікрорайону; іншими фізичними та юридичними особами;

18.4. Веде прийом громадян;

18.5. Узагальнює скарги, звернення та пропозиції громадян, передає узагальнені дані на розгляд Ради мікрорайону, міської ради, міського голови, виконкому міської ради;

18.6. За результатами обговорень питань на засіданнях Ради мікрорайону вносить пропозиції до міської ради, міськвиконкому, міського голови;

18.7. Несе матеріальну відповідальність за збереження майна Ради мікрорайону;

18.8. Є розпорядником коштів Ради мікрорайону у випадку відкриття банківського рахунку Ради.

19. Заступник Голови Ради мікрорайону виконує обов'язки Голови Ради мікрорайону за його дорученням на час його відсутності.

20. Секретар Ради мікрорайону:

20.1. Веде протоколи засідань Ради мікрорайону;

20.2. Веде реєстрацію письмових звернень до Ради мікрорайону;

20.3. Зберігає архів Ради мікрорайону;

20.4. Виконує інші доручення Ради мікрорайону та її Голови.

21. У випадку відповідного рішення міської ради Голова та секретар Ради мікрорайону виконують свої обов'язки на постійній основі, заробітна плата їм визначається міською радою та виплачується з міського бюджету.

V. Матеріальна та фінансова основа діяльності Ради мікрорайону.

22. Матеріальною основою діяльності Ради мікрорайону є майно та приміщення, що передаються Раді мікрорайону в оперативне управління без права відчуження міською радою.

23. Матеріальні цінності, що передаються Раді мікрорайону фізичними та юридичними особами як добровільні пожертви мають бути використані лише для здійснення статутних завдань Ради мікрорайону. Передача та списання цих цінностей оформля-

ються актами, підписаними трьома членами Ради мікрорайону. Акти передачі зберігаються в архіві Ради мікрорайону не менше трьох років.

24. Фінансові пожертви фізичних та юридичних осіб можуть бути призначеними тільки на виконання статутних завдань Ради мікрорайону, приймаються виключно у безготівковій формі на субрахунок Ради мікрорайону визначеного міською радою рахунку в банку, що обслуговує міський бюджет.

VI. Припинення діяльності Ради мікрорайону.

25. Діяльність Ради мікрорайону може бути припинена:

25.1. За рішенням суду, якщо ця діяльність порушує законодавство України;

25.2. За рішенням конференції представників населення мікрорайону, за таке рішення повинні проголосувати не менш як половина обраних представників;

25.3. Міською радою шляхом відкликання дозволу на створення органу самоорганізації населення.

26. В разі припинення діяльності Ради мікрорайону майно Ради мікрорайону переходить у власність міської ради, залишки коштів на субрахунку Ради мікрорайону переходять до міського бюджету.

РІШЕННЯ NNської міської ради

ПРО СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ

“ ____ ” _____ 2002 року

Базуючись на:

- частині шостій статті 140 Конституції України; статті 14, частині 8 статті 16, частині 20 та 47 статті 26, частині 6-7 статті 38, статті 80 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”
- Законі України “Про органи самоорганізації населення” висновках постійних комісій ради з питань зв’язків з населенням, з питань управління комунальною власністю та з питань бюджету

NNська міська рада

ВИРІШИЛА

1. Встановити, що система органів самоорганізації населення буде будуватись на єдиній для всього міста формі – Радах мікрорайонів.
2. Затвердити схему поділу міста на 18 мікрорайонів (Додаток 1).
3. Доручити виконавчому комітету Ради розробити та реалізувати програму інформування населення про повноваження органів самоорганізації населення та порядок їх створення. Термін виконання – до 31 серпня 2002 року.
4. Виконавчому комітету Ради до 31 серпня 2002 року розробити і передати на розгляд ради:
 - 4.1. Перелік приміщень, які можуть бути передані для розміщення в них Рад мікрорайонів;
 - 4.2. Перелік майна та обладнання, необхідного для нормальної роботи кожної з Рад мікрорайонів;
5. Виконавчому комітету Ради до 1 жовтня 2002 року зарезервувати по одній телефонній лінії для кожної з рад мікрорайонів.
6. Встановити і передбачити в бюджеті міста за статтею “Утримання органів управління”, при необхідності запропонувавши Раді внесення необхідних змін до бюджету такі видатки:
 - 6.1. Видатки на утримання приміщень Рад мікрорайонів – орендна плата, комунальні послуги, телефонний зв’язок за виключенням міжміського та міжнародного;
 - 6.2. Видатки на заробітну плату головам та секретарям Рад мікрорайонів: головам - на рівні старших спеціалістів, секретарям - на рівні спеціалістів виконкому;
 - 6.3. Витрати на матеріально-технічне забезпечення рад мікрорайонів.
7. Забезпечувати Ради мікрорайонів канцелярським приладдям та витратними матеріалами з фонду апарату виконкому.
8. По мірі реєстрації Рад мікрорайонів виконавчому комітету ради відкривати субрахунки Рад мікрорайонів в межах загального рахунку ради № ----- у _____ відділені банку для накопичення добровільних внесків фізичних та юридичних осіб та ко-

штів, що призначаються для виконання доручених міською радою Радам мікрорайонів завдань. Кошти з субрахунків витрачаються виключно за письмовим розпорядженням голови ради відповідного мікрорайону.

9. Утворити в структурі апарату виконкому штатну одиницю провідного спеціаліста з питань зв'язку з мікрорайонами з 1 червня 2002 року.

10. Встановити, що голови Рад мікрорайонів, або особи, що їх заміщають, мають право позачергового прийому всіма посадовцями апарату виконавчого комітету.

11. Встановити, що голови Рад мікрорайону мають право дорадчого голосу на сесіях міської ради. Зобов'язати організаційний відділ виконавчого комітету направляти головам Рад мікрорайону всі матеріали, підготовлені для розгляду наступних сесій ради в порядку та строки, передбачені щодо депутатів ради.

Голова Ради

підпис.

ТИПОВІ МІСЦЕВІ НОРМАТИВНІ АКТИ²

Незважаючи на те, що від дати ухвалення нового Закону «Про місцеве самоврядування в Україні» пройшло уже чотири роки деякі норми Закону «Про місцеве самоврядування в Україні», як показує досвід, так і не застосовують.

Зокрема, йдеться про статті: 8. - Загальні збори громадян; 9. - Місцеві ініціативи; 13. - Громадські слухання. Всі ці статті об'єднано однією спільною нормою про те, що порядок реалізації права на збори, місцеві ініціативи та громадські слухання регулюються місцевим нормативним актом—статутом територіальної громади (або спеціальним Положенням, ухваленим радою у разі коли статуту нема). Зовсім небагато українських територіальних громад (міст) мають власні статuti, а якщо вони навіть і є, то норми щодо процедур реалізації наданих законодавцем прав територіальній громаді на загальні збори, місцеві ініціативи та громадські слухання не досить чіткі й зрозумілі для застосування.

Ми пропонуємо власний погляд на способи реалізації цих прав у місцевих нормативних актах.

У цій частині наведено типові положення «Про загальні збори громадян за місцем проживання», «Про місцеві ініціативи», «Про громадські слухання», розроблені фахівцями з великим досвідом роботи на різних посадах в органах місцевого самоврядування, Верховній Раді України, в закладах та установах, що займаються дослідженнями місцевого самоврядування в Україні та допомагають органам місцевого самоврядування в плануванні й розвитку територіальних громад.

Не вважаємо, що розроблені нами Типові положення є найбільш досконалими документами для всіх без винятку територіальних громад України. Кожне з них має свій стиль викладу, різниться деталізацією юридичних норм, і це природно, бо навіть серед авторів документів є розбіжності щодо поглиблень деталізації місцевого нормативного акту.

Кожне місто чи селище мають свої особливості, оригінальну територіальну забудову, власні історичні традиції, які слід враховувати при підготовці місцевого нормативного акту конкретної територіальної громади.

Проте на наше переконання, матеріали збірника можуть стати в нагоді депутатам місцевої ради при розробці відповідних положень чи розділів до статуту територіальної громади, адже кожне з них передбачає певну логіку викладення нормативного матеріалу з певним рівнем деталізації, необхідним для справді реального використання мешканцями територіальної громади прав, наданих Законом «Про місцеве самоврядування в Україні». Залежно від місцевих обставин та волі депутатів місцевої ради структура й рівень деталізації норм місцевих нормативних актів можуть бути й інші. Однозначно одне: в кожній територіальній громаді мають бути ухвалені визначені законом місцеві нормативні акти.

² Друкується за виданням “ Місцеве самоврядування в Україні. Загальні збори громадян. Місцеві ініціативи. Громадські слухання: Збірник типових місцевих нормативних актів./ А. Ткачук, В. Кампо, В. Прошко, Ю. Ганущак, М. Гументик, К., ІГС, 2001.

Проект Типового положення «Про загальні збори громадян за місцем проживання»¹

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Закон «Про місцеве самоврядування в Україні» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1997, № 24, ст.170)

«Стаття 8. Загальні збори громадян

1. Загальні збори громадян за місцем проживання є формою їх безпосередньої участі у вирішенні питань місцевого значення.

2. Рішення загальних зборів громадян враховуються органами місцевого самоврядування в їх діяльності.

3. Порядок проведення загальних зборів громадян за місцем проживання визначається законом та статутом територіальної громади».

Коли уважно розглянути наведену вище статтю Закону «Про місцеве самоврядування в Україні», можна побачити, що законодавець не дав відповіді на кілька принципово важливих для її реалізації питань, а саме:

Хто може виступати ініціатором скликання зборів?

Які питання, що належать до компетенції територіальної громади, належать до компетенції зборів?

Яким чином формується порядок денний?

Як приймаються рішення зборів і як їх враховують у своїй діяльності органи місцевого самоврядування?

Питання дуже непрості, проте відповіді на них годиться знайти.

На наше переконання, якщо законодавець не вважав за потрібне деталізувати цю статтю, то саме депутати місцевої ради мають визначитись, яким чином ця норма може реалізовуватись у територіальній громаді і які встановити правила її реалізації з тим щоб місцеве життя не перетворилось на постійні збори, і щоб збори були проведені навіть тоді, коли цього не бажає міський голова.

У деяких українських містах збори громадян за місцем проживання справді можуть бути скликані лише міським головою, та й у деякій спеціальній літературі³ стверджується, що збори можуть скликати міський голова, виконком чи орган самоорганізації населення. Ми ж вважаємо, що закон про місцеве самоврядування не встановив таких обмежень і тому навіть за умови скликання зборів посадовою особою органу місцевого самоврядування ініціатива проведення зборів може належати й іншим суб'єктам місцевого життя за умови підтримки такої ініціативи самими громадянами.

Саме за такою логікою йшли розробники викладеного нижче Положення. При його обговоренні в кожному конкретному місті можуть бути свої аргументи ЗА чи ПРОТИ розширення або звуження суб'єктів ініціативи, як і щодо компетенції зборів, але це вже питання радше місцевої політики й готовності органів місцевого самоврядування та мешканців територіальної громади до реалізації права на загальні збори.

Проект Типового положення розроблено з урахуванням чинного законодавства про місцеве самоврядування та практики його реалізації. Він ставить за мету підвищення ролі загальних зборів громадян за місцем їхнього проживання (далі – Збори) у вирішенні питань місцевого значення.

Збори – одна з найтрадиційніших форм участі громадян у справах місцевого самоврядування. В умовах підвищення рівня вимог до організаційно-правових засад місце-

вої демократії, з метою реалізації права територіальної громади, визначеного статтею 8 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (далі ЗМС), кожна місцева рада має розробити та ухвалити механізми реалізації цього права в конкретній територіальній громаді. Це може бути або окремим розділом чи главою місцевого статуту, або Положенням про збори, затвердженим рішенням ради.

Ухвалення Положення про збори не тільки дозволить громадянам брати більш активну участь у здійсненні місцевого самоврядування, а й посилить їхню відповідальність за стан справ у територіальній громаді й зніме можливі звинувачення з депутатів місцевої ради, якщо таке Положення не було ухвалене радою за час з моменту набрання чинності ЗМС.

При розробці Положення враховано відмінності між Зборами та іншими формами безпосередньої демократії – громадськими слуханнями та місцевими ініціативними. За всієї зовнішньої подібності між цими формами демократії Збори зберігають тільки їм властиву особливість: вони – форма громадського контролю та консультативної демократії.

Відповідно до Положення основна ідея Зборів полягає у тому, що ця форма місцевої демократії повинна бути доступна для реалізації навіть невеликій групі громадян, які мають виборчі права і проживають у територіальній громаді. Організаційно-правовий механізм підготовки й проведення Зборів, закладений у Положенні, дозволяє ініціаторам Зборів досягати мети навіть якщо цьому протидіють органи і посадові особи місцевого самоврядування.

У Положенні закріплюються норми, що стосуються ініціювання Зборів, їхніх повноважень і порядку проведення, ухвалення рішень Зборами та порядок їх реалізації.

Крім ініціативних груп громадян суб'єктами права ініціювання Зборів можуть виступати також депутати й посадові особи місцевого самоврядування, органи самоорганізації населення. Коло цих суб'єктів відносно визначене і може розширятися у межах чинного законодавства.

Згідно з Положенням Збори наділяються повноваженнями, що можуть бути більші чи менші в залежності від волі ради, яка ухвалює Положення, а також змінені у разі ухвалення нового законодавства. Це, передусім, консультативні (дорадчі) й контрольні повноваження. Отже, Збори мають сприяти більш оптимальному розв'язанню питань місцевого значення, з одного боку, та забезпечувати підпорядкування органів і посадових осіб місцевого самоврядування інтересам територіальної громади, з другого боку.

Поміж тим, збори, у яких беруть участь всі чи більшість мешканців громади, можуть ухвалювати певні рішення загальнообов'язкового характеру, якщо відносяться до компетенції громади і не порушують прав та свобод особи й громадянина, визначених Конституцією України, і якщо місцева рада делегує зборам такі повноваження у цьому Положенні.

Положення має закріплювати демократичну процедуру Зборів, яка дозволяє всебічно і з урахуванням інтересів як більшості, так і меншості учасників Зборів, вирішувати ті чи ті питання місцевого значення. Ініціатори Зборів не мають жодних переваг перед іншими учасниками Зборів за винятком права виступу з основною доповіддю.

Рішення Зборів повинні враховуватись органами місцевого самоврядування. Для цього в Положення закладено відповідні механізми й гарантії.

Положення закріплює також принцип, за яким суб'єкти правовідносин, пов'язаних з ініціюванням, підготовкою і проведенням Зборів, несуть відповідальність за свої діяння (дії чи бездіяльність). Це робить дане Положення ефективним правовим інструментом регулювання суспільних відносин і певним запобіжником щодо спекулювання правом на скликання зборів з причин, які не мають під собою достатнього підґрунтя.

Ясна річ, Збори не можуть і не повинні бути інструментом лише опозиційних щодо місцевої влади (міського голови чи ради) сил, вони можуть успішно використовуватися й органами місцевого самоврядування для вирішення місцевих проблем, щодо механізмів рішення яких нема єдиної думки, і врахування думки мешканців громади тут у край важливе.

Збори мають сприяти активізації участі громадян у місцевому самоврядуванні не залежно від їхніх політичних уподобань.

Наведене тут Положення не є документом для беззаперечного копіювання – це лише начерк однієї з можливих концепцій такого місцевого нормативного акту.

Кожна місцева рада може взяти для свого варіанту Положення будь-які з норм цього документу, розширити чи уточнити його окремі положення, врахувавши при цьому особливості конкретного населеного пункту, його адміністративний устрій (на-явність районів чи мікрорайонів, відокремлених поселень тощо).

Загальна логіка щодо підготовки проекту положення має бути приблизно така, як у нашої розробці. Положення повинне дати відповідь на такі питання:

1. Хто може бути ініціатором проведення Зборів?
2. Яким чином конститується ініціатор?
3. Як визначається підтримка ініціатора членами громади для визнання ініціативи легітимною?
4. Яким чином легалізується ініціатива проведення Зборів і як встановлюється перебіг термінів від ініціювання питання проведення Зборів до розгляду їх рішень?
5. Хто і яким чином відповідає за матеріальне та організаційне забезпечення Зборів, охорону порядку тощо?
6. Які кроки необхідні й достатні для підготовки Зборів?
7. Порядок проведення Зборів та ухвалення ними рішень.
8. Документування засідання Зборів та оприлюднення їхніх результатів.
9. Правові наслідки прийнятих на Зборах рішень та порядок їх розгляду органами місцевого самоврядування.

2. ТИПОВЕ ПОЛОЖЕННЯ «ПРО ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ГРОМАДЯН ЗА МІСЦЕМ ПРОЖИВАННЯ У МІСТІ Х»

1. Загальні положення

1. Загальні збори громадян за місцем проживання (далі – Збори) є формою їхньої безпосередньої участі у вирішенні питань місцевого значення.

2. Збори проводять на засадах добровільності, гласності, вільного та неупередженого обговорення питань місцевого значення, гарантій прав місцевого самоврядування та законності.

3. Збори проводять за місцем проживання громадян. *(Тут зазначається, за якими територіальними ознаками в даному населеному пункті можуть бути проведені Збори: у кожному з них ці ознаки різні).*

На території міськради Збори можуть проводитися за такими ознаками і визначеним представництвом*:

3.1. Збори мікрорайону: Південного, Центрального, Лісового, Зарічного (назви умовні): не менш одного представника від багатоквартирного будинку та не менш одного – від 10 будинків індивідуальної забудови;

3.2. Збори сіл, що належать до юрисдикції міськради – Глибокого, Піщаного: не менш одного представника від двох будинків індивідуальної забудови;

3.3. Збори вулиць—відповідно до назв вулиць: не менш п'яти представників від багатоквартирного будинку та не менш одного – від трьох будинків індивідуальної забудови;

3.4. Збори кварталів—відповідно до плану забудови: не менш десяти представників від багатоквартирного будинку та не менш одного – від трьох будинків індивідуальної забудови;

3.5. Збори будинків багатоповерхової забудови.

4. Рішення Зборів підлягають розгляду для врахування у своїй діяльності виконкомом, міською радою та органами самоорганізації населення за місцем проживання – відповідно до цього Положення.

5. Питання організації й проведення Зборів регулюються чинним законодавством України, статутом громади міста Х *(за його наявності)* та цим Положенням.

6. Обмеження права ініціювання та проведення Зборів може встановлюватися судом відповідно до закону і лише в інтересах національної безпеки та громадського порядку—з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей за поданням міськвиконкому або інших державних органів чи посадових осіб у межах і в порядку, визначеному законами України.

II. Ініціювання та підготовка Зборів

7. Суб'єктами права ініціювання Зборів (далі – Ініціативна група) у порядку, визначеному цим Положенням, є:

7.1. Ініціативна група у складі не менш 5 громадян, які мають виборчі права і проживають у місті Х *(у селі, селищі – в залежності від ради, що ухвалила Положення)*;

7.2. міський осередок політичної партії чи громадська організація, легалізовані в місті відповідно до законодавства;

7.3. депутати міської ради, депутати сільських рад сіл, розташованих на території юрисдикції міськради;

7.4. міський голова, сільські голови сіл Глибоке та Піщане;

7.5. органи самоорганізації населення, утворені в місті, відповідно до Положення «Про органи самоорганізації населення у місті Х» від 01.04.2001 року. *(У кожному населеному пункті перелік суб'єктів права на ініціювання Зборів може бути різний).*

8. Ініціативна група Зборів заявою сповіщає про них міську раду не пізніше як за 15 робочих днів до запропонованої дати проведення зборів, визначених у п.п. 3.1, і не пізніше як за п'ять робочих днів для Зборів, визначених п.п. 3.2-3.5 цього Положення.

9. Заява подається на ім'я секретаря ради і має бути підписана суб'єктами Ініціативної групи—у Заяві зазначають вид зборів відповідно до п.3 цього Положення, дані про ініціаторів, час, дату, порядок денний і місце проведення Зборів, коло запрошених учасників Зборів.

Неподання такої заяви та інформації про Збори у строки, визначені цим Положенням, є підставою для визнання їх місцевою радою не чинними, а рішення, ними ухвалені, такими що не мають юридичних наслідків.

10. Секретар ради реєструє заяву у Книзі реєстрації місцевих ініціатив, зборів та громадських слухань міської ради та повідомляє номер реєстрації Ініціативній групі.

11. Секретар ради або (за його поданням) керуючий справами виконкому протягом трьох днів із часу подання заяви організовує зустріч членів Ініціативної групи з відповідальними працівниками виконкому щодо розгляду питань, поставлених в заяві на проведення Зборів на предмет їхнього вирішення органами самоврядування відповідно до власної компетенції в узгоджені строки. У разі коли така зустріч не відбувається з причин, не залежних від Ініціативної групи, або коли в результаті зустрічі не було до-

сягнуто узгодженого рішення, Ініціативна група, якщо це визначено цим Положенням, розпочинає збір підписів на підтримку ініціативи для проведення Зборів.

12. Для проведення Зборів, ініційованих громадянами, місцевим осередком політичної партії чи громадською організацією, протягом не більш п'яти днів слід зібрати та подати секретарю ради підписи мешканців під заявою, визначеною п.9 на підтримку проведення Зборів кількістю не менш:

12.1.—200 підписів для Зборів мікрорайонів;

12.2.—1% мешканців села для Зборів села;

12.3.—2% мешканців вулиці для Зборів вулиці;

12.4.—3% мешканців кварталу для Зборів кварталу;

12.5.—10% мешканців будинку для Зборів будинку.

12.6.Необхідну кількість підписів для реєстрації ініціативи в залежності від виду зборів розраховує секретар ради і фіксує за своїм підписом на заяві, під яку збираються підписи.

12.7.У випадку ініціювання Зборів міським головою та депутатами міської ради у кількості не менш трьох осіб збирання підписів громадян на підтримку ініціативи не вимагається. Це правило поширюється також на ініціювання Зборів сіл відповідно сільським головою і депутатами сільської ради.

12.8.Днем реєстрації ініціативи проведення Зборів вважається день подачі секретареві ради документів, визначених п.9 та п.12 цього Положення.

13. У разі неможливості організувати проведення зборів у визначений в заяві термін міський голова або секретар ради можуть запропонувати Ініціативній групі інший час чи місце проведення зборів. Остаточне рішення у цьому випадку може бути ухвалене за згодою Ініціативної групи, про що оформляється відповідний протокол, який підписують члени Ініціативної групи та міський голова (або секретар ради).

14. Не пізніш як за два дні після реєстрації ініціативи Зборів та з урахуванням п.13 Положення секретар ради офіційно оголошує дату, місце проведення та порядок денний Зборів, про що повідомляється на стенді оголошень міської ради, й вивішуються відповідні оголошення на місці проведення зборів.

15. Відповідальні за організаційне та матеріальне забезпечення підготовки та проведення Зборів—секретар ради та керуючий справами виконкому.

16. Органи й посадові особи місцевого самоврядування, адміністрація підприємств, установ та організацій, що перебувають у комунальній власності, сприяють проведенню Зборів та надають Ініціативній групі Зборів, за її проханням, необхідні для зборів інформаційні матеріали.

17. Ініціативна група Зборів у процесі їхньої підготовки подає секретареві ради пропозиції щодо присутності на Зборах посадових осіб органів місцевого самоврядування, керівників управлінь, відділів, служб виконкому, комунальних підприємств чи організацій, депутатів ради, а також готує доповіді й співдоповіді, провадить громадські та інші експертизи місцевих актів (їхніх проектів), здійснює іншу підготовчу роботу.

III. Повноваження і порядок проведення Зборів

18. Збори мають право обговорювати та приймати рішення з усіх питань місцевого значення, віднесених до компетенції територіальної громади та її органів. Зокрема, Збори мають право:

18.1.— розглядати кандидатури на заміщення посад в органах місцевого самоврядування, в адміністраціях підприємств, установ та організацій, що належать до комунальної власності;

18.2.—заслуховувати інформації та звіти про роботу органів і посадових осіб місцевого самоврядування;

18.3.—розглядати пропозиції щодо упорядкування міської території, забудови, проведення громадських робіт;

18.4.—вирішувати питання самооподаткування населення з метою розв'язання конкретних питань місцевого значення;

18.5.—обговорювати рішення (проекти рішень) органів і посадових осіб місцевого самоврядування, місцевого референдуму;

18.6.—порушувати питання про дострокове припинення повноважень органів і посадових осіб місцевого самоврядування;

18.7.—вносити пропозиції і клопотання з питань діяльності органів і посадових осіб місцевого самоврядування *(перелік встановлюється місцевою радою в залежності від місцевої ситуації та волі депутатів ради)*.

19. Перед проведенням Зборів складають список учасників, де зазначають їхні прізвище та ім'я, рік народження, адресу проживання.

20. Збори вважаються легітимними, якщо на них зареєструвалося не менш 25% від кількості мешканців (представників), визначених відповідно до п.12.6.

21. Збори приймають регламент своєї роботи, де обов'язково передбачаються доповіді Ініціативної групи та органу місцевого самоврядування, до компетенції якого належить вирішення питання, що його розглядають Збори. Доповідачів визначають відповідно Ініціативна група та виконком ради. Не допускаються розгляд та прийняття рішень на Зборах із питань, не внесених до порядку денного Ініціативною групою і про які не було повідомлено учасників Зборів у порядку, визначеному п.14 цього Положення.

22. Для ведення Зборів із числа учасників відносно більшістю голосів обирають президію у складі голови, заступника голови і секретаря Зборів. Головою Зборів не може бути міський голова або секретар ради.

23. Голова Зборів на основі регламенту Зборів: і оголошує питання, які вносяться на розгляд Зборів;

- веде Збори та підтримує на них належну дисципліну й порядок;
- надає слово для виступів та підбиває підсумки голосування;
- виконує інші функції та обов'язки.

Якщо голова Зборів зловживає своїм правом головуючого, то Збори можуть висловити йому недовіру й обрати нового голову Зборів.

24. Заступник голови Зборів надає необхідну допомогу голові й секретареві Зборів у виконанні їхніх обов'язків.

25. Секретар Зборів веде протокол Зборів, який підписують голова і секретар Зборів.

26. Органи й посадові особи місцевого самоврядування мають право виступати за власною ініціативою із співдоповідями з питань, що обговорюються на Зборах.

27. Результати проведення Зборів оформлюються Протоколом Зборів, що має містити дані про ініціаторів, дату й місце проведення Зборів, їхній керівний і персональний склад, про присутність на Зборах представників засобів масової інформації, органів місцевого самоврядування, про перебіг зборів, результати розгляду питань тощо. Реєстраційний лист учасників Зборів додається до протоколу Зборів.

28. Протокол оформляється у трьох примірниках. Один примірник протоколу Зборів разом із реєстраційним листом учасників Зборів передають на зберігання секретареві сільської, селищної, міської ради, голові районної у місті ради; другий примірник протоколу залишають Ініціативній групі, третій—вивішують на інформаційному стенді міськради для ознайомлення. Секретар ради виготовляє кілька копій протоколу для їхнього розміщення в районі проведення зборів.

29. Для Зборів, які проводять під відкритим небом, охорону й порядок забезпечують сили муніципальної міліції або добровільних громадських формувань.

IV. Рішення Зборів

30. Проекти рішень Зборів Ініціативна група, інші суб'єкти ініціювання Зборів можуть оприлюднити у засобах масової інформації або іншим способом для ознайомлення громадськості.

31. Рішення Зборів приймається більшістю голосів легально зібраних учасників.

32. Думка меншості легально зібраних учасників Зборів обов'язково заноситься до протоколу Зборів.

33. Рішення Зборів підписується головою та секретарем Зборів та оприлюднюється у засобах масової інформації та в спосіб, визначений для Протоколу Зборів п. 28 цього Положення, а також будь-якими іншими способами.

34. Контроль за врахуванням рішень Зборів органами і посадовими особами місцевого самоврядування покладається на міського голову, Ініціативну групу, інших суб'єктів ініціювання цих Зборів.

35. Рішення Зборів може бути опротестоване або оскаржене громадянами, органами і посадовими особами державної влади та місцевого самоврядування у встановленому законом порядку.

V. Порядок реалізації рішень Зборів

36. Про рішення Зборів секретар ради повідомляє міського голову, виконком та депутатів ради в порядку, визначеному правилами діловодства.

37. Рішення Зборів органи та посадові особи місцевого самоврядування розглядають відповідно до власної компетенції.

38. Органи й посадові особи місцевого самоврядування враховують у своїй діяльності рішення Зборів.

39. Якщо орган чи посадова особа місцевого самоврядування не вважають за можливе врахувати рішення Зборів, то повинні підготувати про це вмотивовану заяву і передати її на розгляд міського голови та міської ради, а також Ініціативної групи.

40. При розгляді питання про врахування рішень Зборів органом чи посадовою особою місцевого самоврядування на їхні відповідні засідання чи наради запрошують членів Ініціативної групи Зборів.

VI. Перехідні й прикінцеві положення

41. Дане Положення набуває чинності через місяць після його офіційного оприлюднення.

42. Виконкому ради до дати набуття чинності Положення виготовити Книгу реєстрації місцевих ініціатив, зборів та громадських слухань міської ради у відповідності з цим Положенням.

43. Рішення Зборів, проведених до введення в дію цього Положення, чинні, якщо не суперечать чинному законодавству та цьому Положенню.

Проект Типового положення «Про порядок реалізації права на місцеві ініціативи»

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1997, N 24, ст.170)

«Стаття 9. Місцеві ініціативи»

1. Члени територіальної громади мають право ініціювати розгляд у раді (в порядку місцевої ініціативи) будь-якого питання, віднесеного до відання місцевого самоврядування.

2. Порядок внесення місцевої ініціативи на розгляд ради визначається представницьким органом місцевого самоврядування або статутом територіальної громади.

3. Місцева ініціатива, внесена на розгляд ради у встановленому порядку, підлягає обов'язковому розгляду на відкритому засіданні ради за участю членів ініціативної групи з питань місцевої ініціативи.

4. Рішення ради, прийняте з питання, внесеного на її розгляд шляхом місцевої ініціативи, обнародується в порядку, встановленому представницьким органом місцевого самоврядування або статутом територіальної громади».

Наведена вище стаття 9 Закону «Про місцеве самоврядування в Україні» розвиває положення статті 140 Конституції України, яка декларує право територіальної громади здійснювати місцеве самоврядування як через обрані органи, так і безпосередньо. Важливість цієї статті полягає в тому, що вона дає право територіальній громаді ініціювати розгляд у місцевій раді будь-якого питання, що відноситься до її компетенції, яке є важливе для громади, але яке не виноситься на розгляд ради через небажання це зробити міським головою чи депутатами ради.

Законодавець, виписуючи норми цієї статті, передбачив лише декілька обов'язкових застережень: члени територіальної громади мають право безпосередньо в раді ініціювати розгляд питань, віднесених до відання місцевого самоврядування; якщо місцеву ініціативу подано на розгляд ради відповідно до встановленого порядку, вона підлягає обов'язковому порядку за участю членів ініціативної групи, що готували ініціативу; порядок внесення ініціативи на розгляд ради визначається місцевим нормативним актом (рішенням ради або статутом місцевої територіальної громади).

Виходячи з такої волі законодавця, місцева рада, ухвалюючи місцевий нормативний акт, самостійно встановлює правила, що регулюють порядок ініціювання, оформлення ініціативи та порядок участі членів ініціативної групи в розгляді ініціативи радою.

На жаль, в Україні в більшості міст нема реального регулювання права на реалізацію місцевої ініціативи, але це не означає, що в цих містах жодного разу не виникла потреба у реалізації такого права.

На наше переконання, відсутність правового регулювання реалізації місцевої ініціативи можна тлумачити як небажання депутатів місцевої ради дати можливість мешканцям територіальної громади бути почутими, незважаючи на позицію міського голови чи більшості депутатів з цього питання.

Потреба в здійсненні кроків місцевої ініціативи може виникнути у випадку певного «протистояння» між радою та частиною територіальної громади. При цьому вимоги ініціаторів місцевої ініціативи можуть бути необґрунтованими, переслідувати вузькогрупові інтереси тощо, але можуть бути дійсно справедливими й важливими для всієї громади.

Наведене нижче Положення має стати корисним при підготовці місцевих нормативних актів щодо реалізації права територіальної громади на місцеву ініціативу.

Метою даного Положення є:

- Забезпечення нормативного регулювання всіх етапів процесу реалізації права місцевої ініціативи в інтересах як реалізації самого права ініціативи, так і недопущення використання цього права на шкоду громади,
- Визначення дійових осіб процесу,
- Встановлення послідовної процедури,
- Захист дійових осіб від диктату одна одної через певні процедурні ускладнення та розтягнутість процесу в часі.

Аби досягти цієї мети, Положення передбачає багатостадійний процес.

На першому етапі доцільність пропозицій ініціативної групи може бути визнано радою у повному обсязі або частково, що, врешті, ліквідує необхідність продовження процесу. Крім того на цьому етапі проводяться інтенсивні переговори та консультації, під час яких ініціатори процесу можуть дійти висновку про неможливість або недоцільність здійснення своїх ідей і відмовитися від продовження процесу.

На другому етапі—етапі збирання підписів—рада має змогу визначити ступінь громадської підтримки запропонованих ініціатив, а відтак і переглянути власний підхід.

Третій етап, який, власне, вже виходить за межі місцевої ініціативи—місцевий референдум, проте ще до початку місцевого референдуму сторони можуть скласти достатньо чітку уяву про його можливі результати (що, скоріш за все, вплине на результати голосування на спеціальній сесії), а громада підійде до референдуму із чітко сформованими уявленнями про його суть та цілі.

На всіх етапах сторони мають можливість через засоби масової інформації, зустрічі з громадянами, в інший спосіб висловити свої міркування щодо проблем, що їх порушує місцева ініціатива.

Зрозуміло, що місцеві ініціативи можуть стати «зброєю» опозиції проти політичних сил, що прийшли до влади в даній громаді в результаті виборів. Демократичні суспільства не передбачають можливостей заборони опозиції використовувати всі законні засоби і механізми для відстоювання своїх інтересів, проте ми в Положенні пропонуємо обмежити навалу ініціатив з боку опозиції, переносючи, принаймні, фінансову відповідальність за ініціативи на ініціаторів.

Положення є примірним, тобто лише основою для підготовки Положення конкретними радами. Так, у невеликих громадах—сільрадах із населенням у кількості мешканців—передбачена діючим законодавством кількість громадян, що можуть ініціювати місцевий референдум, складає десятку виборців; кількість підписів, необхідних для проведення спеальної сесії (2,5 % виборців), може складати десять-двадцять. У таких громадах механізми місцевих ініціатив можуть бути замінені іншими механізмами—наприклад, загальними зборами.

2. Типове положення «Про порядок реалізації права на місцеві ініціативи у місті Х»

1. Місцева ініціатива є одним із способів реалізації громадянами свого права на участь у місцевому самоврядуванні на території міста Х. *(Місцеві ініціативи можуть здійснюватися на територіях сільських, селищних, міських, районних в містах з районним поділом рад.—Прим. автора).*

2. Предметом місцевої ініціативи можуть бути будь-які питання, віднесені до відання міської ради. Не можуть бути предметом місцевої ініціативи питання, що суперечать Конституції України, ратифікованим міжнародним договорам, діючому законодавству та введеним в установленому порядку нормативним актам органів державної виконавчої влади, а також питання, заборонені діючим законодавством для винесення на місцевий референдум. Не можуть бути предметом місцевої ініціативи питання, реалізація яких зачіпає інтереси територій поза межами юрисдикції відповідної ради. Не можуть також бути предметом місцевої ініціативи питання, які порушують встановлені законом комерційні таємниці або права особистості.

3. Місцеві ініціативи реалізуються через ініціативні групи. Ініціативні групи створюються з громадян, які постійно проживають на території даної територіальної громади і складаються:

(тут визначаються вимоги до ініціативної групи для конкретного населеного пункту. В нашому випадку—як варіант—запропоновано чисельні обмеження для різних населених пунктів. У реальному Положенні цього передбачати не слід. Як виняток, для міст, що мають районний поділ або до складу яких входять інші населені пункти, можна передбачити необхідну кількість членів ініціативної групи для реалізації місцевої ініціативи у відповідно районних радах чи радах населених пунктів)

3.1.—у селах та селищах—не менш як із 10 громадян, котрі мають право голосу на виборах депутатів відповідних сільської, селищної рад;

3.2.—у містах районного значення—не менш як із 20 громадян, що мають право голосу на виборах депутатів міської ради;

3.3.—у містах обласного значення з населенням до 200 000 мешканців та районах міст з районним поділом—не менш як із 30 громадян, що мають право голосу на виборах депутатів міської ради;

3.4.—у містах з населенням понад 200 000 осіб—не менш як із 50 громадян, що мають право голосу на виборах депутатів міської ради.

4. Ініціативна група легалізується шляхом подання написаної у довільній формі заяви про місцеву ініціативу до відповідної ради. До заяви додаються:

4.1.—протокол установчих зборів ініціативної групи із зазначенням прізвищ обраного голови, заступника голови та секретаря ініціативної групи, контактного телефону та адреси для листування;

4.2.—список членів групи із зазначеними прізвищами, іменами, по-батькові, домашніми адресами та особистими підписами всіх членів ініціативної групи;

4.3.—документ, що висвітлює предмет місцевої ініціативи.

5. Документ, що висвітлює предмет ініціативи, повинен бути логічним та закінченим. Він повинен мати форму проекту рішення відповідної ради, за необхідності—з усіма потрібними додатками. Якщо здійснення предмету ініціативи потребує додаткового бюджетного фінансування, до документу повинен додаватися проект рішення ради про внесення необхідних змін чи доповнень до відповідного бюджету та кошторис витрат. Якщо

реалізація місцевої ініціативи потягне за собою зменшення чи збільшення надходжень до місцевого бюджету, повинні бути надані необхідні розрахунки. Проект рішення ради про зміни та доповнення до бюджету, кошториси та розрахунки про зміни доходної частини бюджету є невід'ємними складовими документу про місцеву ініціативу.

6. Протягом 10 календарних днів після отримання заяви про місцеву ініціативу міський (сільський, селищний; голова районної в місті ради в місті з районним поділом) голова може після необхідних консультацій відхилити заяву на основі її невідповідності вимогам п.2 цього Положення. Заяву не може бути відхилено з причини її неналежного оформлення (у разі наявності всіх зазначених в пп. 4 та 5 документів); для приведення її до належного вигляду секретар міської ради проводить консультації з представниками ініціативної групи. До таких консультацій з ініціативи групи можуть бути залучені сторонні фахівці, причому оплата їхньої праці здійснюється за рахунок ініціативної групи. Відхилення заяви може бути оскаржене в суді.

7. Протягом двох місяців з дня подання заяви про місцеву ініціативу міська рада може:

7.1. Розглянути та прийняти на сесійному засіданні рішення у формулюванні, запропонованому ініціативною групою. У такому разі ініціативна група вважається автоматично розпущеною з моменту введення рішення в дію.

7.2. Провести консультації з ініціативною групою та прийняти рішення за компромісним, узгодженим формулюванням або, якщо узгодженого формулювання виробити не вдалося, за формулюванням, яке рада вважає необхідним для вирішення питання, що є предметом місцевої ініціативи. У такому разі ініціативна група приймає рішення про саморозпуск, або вважається розпущеною автоматично, якщо протягом наступних десяти календарних днів не повідомляє раду про свою подальшу діяльність.

7.3. Не прийняти рішення по суті місцевої ініціативи, або прийняти рішення, яке не задовольняє ініціативну групу.

8. Якщо ініціативну групу не вдовольняє рішення, прийняте радою, або рада не прийняла рішення по суті місцевої ініціативи (пп. 7.2 або 7.3), ініціативна група протягом перших десяти днів третього місяця з дня подачі заяви повідомляє раду про початок збирання підписів на підтримку місцевої ініціативи.

9. Збір підписів на підтримку місцевої ініціативи здійснюється ініціативною групою за процедурою, передбаченою діючим законодавством про місцеві референдуми. Мінімальна кількість підписів, необхідна для продовження процесу місцевої ініціативи, складає 25% від кількості, необхідної для проведення місцевого референдуму у відповідності до чинного законодавства. Оригінали підписних листів повинні бути передані до ради до закінчення третього місяця з дня подачі заяви про місцеву ініціативу. Всі видатки, пов'язані з процедурою збирання підписів, лежать на ініціативній групі.

10. Протягом десяти перших днів четвертого місяця з дня подачі заяви про місцеву ініціативу міський (сільський, селищний; голова районної в місті ради) голова проводить перевірку підписних листів і, в разі їхньої відповідності вимогам п.9, скликає позачергову спеціальну сесію ради.

11. Спеціальна сесія ради скликається не пізніше як на десятий день п'ятого місяця з дня подачі заяви про місцеву ініціативу. Не пізніше як за десять днів до сесії про час та місце її проведення повідомляються члени територіальної громади. До відома членів громади рада доводить також суть місцевої ініціативи (у формулюванні ініціативної групи). Таке доведення здійснюється через місцеву пресу, а в разі відсутності місцевих засобів масової інформації—через бюлетені, оголошення в доступних для громади місцях, в інший спосіб. Ініціативна група має право поширювати матеріали про місцеву ініціативу самостійно.

12. Спеціальна сесія ради відбувається відкрито, із забезпеченням можливості бути на ній присутнім усім, хто цього забажає. Якщо такої можливості забезпечити не вдається, організовують радіо- й телетрансляції сесії. З основною доповіддю по суті місцевої ініціативи виступає визначений ініціативною групою представник. Членам групи забезпечується можливість виступати в дебатах на умовах, передбачених регламентом відповідної ради для депутатів. Голосування за фактом місцевої ініціативи здійснюється поіменно. Завірені копії протоколу сесійного засідання та результатів голосування передаються голові ініціативної групи та оприлюднюються радою.

13. У випадку незгоди з рішенням спеціальної сесії ініціативна група може розпочати процедуру місцевого референдуму відповідно до законодавства України.

Проект Типового положення «Про громадські слухання»

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Закон «Про місцеве самоврядування в Україні» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1997, N 24, ст.170)

«Стаття 13. Громадські слухання

1. Територіальна громада має право провадити громадські слухання—зустрічатися з депутатами відповідної ради та посадовими особами місцевого самоврядування, заслуховувати їх, порушувати питання та вносити пропозиції щодо питань місцевого значення, що належать до відання місцевого самоврядування.

2. Громадські слухання проводяться не рідше одного разу на рік.

3. Пропозиції, які вносяться за результатами громадських слухань, підлягають обов'язковому розгляду органами місцевого самоврядування.

4. Порядок організації громадських слухань визначається статутом територіальної громади».

Закон про місцеве самоврядування гарантував право територіальної громади на проведення громадських слухань у формі зустрічей громади (виборців) з депутатами місцевої ради та окремими посадовими особами органів місцевого самоврядування. Проте законодавець залишив на розсуд місцевої ради визначення переліку посадових осіб, які зобов'язані брати участь у громадських слуханнях, й вирішення інших, не менш важливих для реалізації цього права, питань:

Хто ініціює і хто провадить слухання?

Які питання підлягають обов'язковому обговоренню на слуханнях?

Яким чином відбувається обговорення?

Чи приймаються рішення під час проведення слухань?

Як оформлюються результати громадських слухань, як вони розглядаються органами й посадовими особами місцевого самоврядування?

Дане Положення може бути окремим розділом Статуту міста. В ньому подаються основні підходи до регламентації такої форми залучення громадськості до управління справами міста, як громадські слухання.

Необхідність провадження громадських слухань найчастіше виникає, якщо:

- рішення, що його готує місцева влада, непопулярне й може викликати соціальну напругу;
- питання /проект має кілька альтернативних рішень;
- питання досить складне й не має очевидних рішень;
- є певне протистояння між органами влади та деякою групою територіальної громади.

Громадські слухання виносять рішення рекомендаційного характеру для ради й тому не можуть бути засобом вирішення політичних питань.

На відміну від місцевих ініціатив, де місцева влада повинна реагувати на подібну ініціативу прийняттям відповідних рішень, правові наслідки громадських слухань полягають у тому, що рада повинна розглянути на пленарному засіданні висновки й пропозиції слухань, однак прийняття якогось рішення по суті не є обов'язкове.

Якщо проблема носить локальний характер, але для її вирішення потрібно зусилля органу влади, на рівні міської влади встановлюються градації за територіальною ознакою з відповідними порогами для ініціалізації слухань.

Хоча в більшості випадків ініціатива провадження громадських слухань належить владі, необхідність отримання свіжих ідей вимагає паритетної участі влади та громадськості. Щоб не допустити подавлення ініціативи з боку громадськості, всю підготовчу роботу координує рада, а не її виконавчі органи.

Для ширшого залучення найбільш активних мешканців до обговорення питання передбачено створення такого підготовчого органу, як дорадчий комітет. Для отримання компетентної оцінки пропозицій з боку спеціалістів створюють допоміжні органи (фокусні, експертні групи і т.ін.).

Положення містить обмеження, що не дозволяють зловживати цією формою участі громадськості. Це стосується, насамперед, частоти провадження слухань з одного й того ж питання. Також потрібно уникати винесення на громадські слухання питань, що носять відверто політичний характер, особливо якщо вирішення цих питань знаходиться в компетенції центральних органів влади.

Законодавство передбачає провадити громадські слухання не рідше одного разу на рік. Оскільки найбільш істотним для всіх територіальних громад є питання місцевих фінансів, пропонується, щоб із цього питання громадські слухання провадилися в обов'язковому порядку. При цьому слід планувати в бюджеті відповідні видатки (якщо вони суттєві).

Дане Положення примірне і його не треба сліпо копіювати. Однак при розробці подібного документу в кожному разі потрібно дати відповідь на такі питання:

- 1. Яка мета провадження громадських слухань?*
- 2. Хто може бути ініціатором слухань?*
- 3. Які правові наслідки слухань?*
- 4. На якому етапі і в якій формі орган місцевого самоврядування може і повинен брати участь у підготовці слухань?*
- 5. Хто відповідає за матеріально-технічне та фінансове забезпечення громадських слухань?*
- 6. Як документуються слухання?*
- 7. Які форми, терміни підготовки слухань і врахування результатів слухань у діяльності органів місцевого самоврядування?*

2. Типове положення «Про громадські слухання в місті Х»

I. Загальні положення

1.1. Громадські слухання є формою участі громадськості в здійсненні повноважень місцевого самоврядування, які передбачені Конституцією України, Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», статутом міста (за його наявності).

1.2. Метою провадження громадських слухань є ознайомлення громадськості міста з позицією міської влади з актуальних проблем міста та отримання від мешканців міста пропозицій та зауважень з цих питань у формі безпосереднього спілкування.

1.3. Слухання проводяться на засадах добровільності, гласності, відкритості та свободи висловлювань.

1.4. Результати провадження громадських слухань носять рекомендаційний характер для міської ради та виконавчих органів міської ради.

1.5. Громадські слухання не можуть провадитися з питань, що стосуються:

- питань, не віднесених до компетенції місцевого самоврядування;
- ініціатив, що носять політичний характер загальнодержавного значення.

1.3. Громадські слухання не можуть провадитися менш як за три місяці до проведення виборів органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

1.4. Наступні громадські слухання з одного й того ж питання на відповідній території проводяться не раніше трьох місяців після провадження попередніх.

1.5. В обов'язковому порядку проводяться загальноміські громадські слухання, де обговорюють питання підготовки бюджету (можна ввести також й інші питання).

1.6. Громадські слухання проводяться у термін, що не перевищує двох місяців з дня реєстрації ініціативи щодо провадження таких слухань.

1.7. Громадські слухання проводяться щодо питань, які мають відношення до мешканців

- усього міста;
- міського району за умови його конституювання в установленому законом порядку;
- міського кварталу за умови його конституювання через створення квартального комітету.

1.8. Питання організації й провадження громадських слухань регулюються законодавством, статутом міста і цим Положенням.

II. Ініціювання громадських слухань

2.1. Суб'єктами права ініціювання громадських слухань у порядку, визначеному цим Положенням (далі – Ініціатор), є:

- депутати міської ради;
- міськвиконком (*при його створенні*);
- мешканці міста, району, кварталу;
- районна рада у місті (*для міст з районним поділом*).

(Перелік суб'єктів права ініціювання визначає місцева рада).

2.2. Для реєстрації ініціативи з провадження громадських слухань до міської ради подається підписний лист з підписами ініціаторів громадських слухань.

2.3. Реєстрація ініціативи здійснюється секретарем ради у випадках, якщо ініціативу підтримано (*цифри можуть бути різні, якщо буде на те воля ради*):

- не менш як однією п'ятою від спискового складу міської ради;

- міським головою;
- не менш як однією п'ятисотою від усіх мешканців, котрі мають виборче право у випадку, якщо проблема стосується всього міста;
- не менш як однією сотою від усіх мешканців міського району, які мають виборче право;
- не менш як однією двадцятою від мешканців кварталу.

2.4. У випадку ініціювання громадських слухань мешканцями міста, району, кварталу секретар ради реєструє ініціативну групу в кількості не менше двадцяти осіб, котрі мають виборче право, у випадку ініціювання громадських слухань із проблем, що стосуються всього міста чи міського району.

2.5. У випадку ініціювання громадських слухань мешканцями міста, району, кварталу секретар ради реєструє ініціативну групу в кількості не менше десяти осіб, котрі мають виборче право, у випадку ініціювання громадських слухань із проблем, що стосуються кварталу.

2.6. Для реєстрації ініціативи провадження громадських слухань до секретаріату подається заява суб'єкта ініціативи, підписана міським головою від імені виконкому міської ради, відповідною кількістю депутатів, депутатами міської ради чи всіма членами ініціативної групи, в якій зазначаються:

- проблема, винесена на обговорення на громадські слухання;
- територія, на яку розповсюджується проблематика, що її виносять на обговорення на громадські слухання.
- особа чи особи, вповноважені представляти ініціативну групу, групу депутатів.

2.7. Секретар ради реєструє заяву в Книзі реєстрації місцевих ініціатив, зборів та громадських слухань міської ради.

2.8. Протягом трьох робочих днів секретар ради організовує зустріч членів ініціативної групи з відповідальними працівниками міської ради для розгляду питань, поставлених у заяві на провадження слухань на предмет їхнього вирішення органами самоврядування відповідно до власної компетенції у встановлені терміни. У разі якщо така зустріч не відбулася з причин, не залежних від ініціативної групи, або коли в результаті зустрічі не було досягнуто узгодженого рішення, ініціативна група розпочинає збір підписів на підтримку ініціативи для провадження громадських слухань.

2.9. Секретар ради затверджує форму підписного листа та видає його зразок, який може копіюватись ініціативною групою способом, що забезпечує аутентичне відображення зразка підписного листа.

2.10. Підписний лист повинен містити такі дані:

- назва теми провадження громадських слухань;
- прізвище, ім'я та по-батькові особи, котра підписує лист;
- дата народження;
- місце постійного проживання;
- підпис.

2.11. Кількість необхідних для реєстрації ініціативи підписів розраховується секретарем ради і фіксується за його підписом на копії заяви про ініціювання громадських слухань.

2.12. Підписи на підтримку ініціативи подаються до міської ради протягом п'ятнадцяти днів з дня реєстрації затвердження форми підписного листа.

2.13. Рішення про реєстрацію ініціативи приймається секретарем ради протягом п'яти робочих днів з дня подання заяви (для міськвиконкому та групи депутатів) чи підписних листів (для ініціативної групи громадян), про що ініціатора повідомляють протягом найкоротшого часу, але не пізніш трьох календарних днів.

2.14. Секретар може перевірити достовірність підписів у підписному листі, який подається ініціативною групою, і прийняти рішення про недостовірність деяких з них.

У цьому випадку ініціативна група може додатково протягом трьох днів дібрати відповідну кількість підписів.

2.15. Рішення про реєстрацію ініціативи оприлюднюється у встановленому законом чи регламентом міської ради порядку. *(Тут можна розшифрувати, як і протягом якого часу).*

III. Підготовка громадських слухань

3.1. Протягом п'яти робочих днів після реєстрації ініціативи виконавчий орган міської ради *(варіант: секретар ради—за погодженням з ініціатором громадських слухань)* затверджує план проведення заходів з організації та провадження громадських слухань.

3.2. План проведення заходів з організації та провадження громадських слухань повинен передбачати:

- створення дорадчого комітету з провадження громадських слухань;
- створення, в разі необхідності, експертних груп із проблем, що їх пропонують розглянути на громадських слуханнях;
- календарний план проведення заходів з організації та провадження громадських слухань.

3.3. Дорадчий комітет створюється розпорядженням міського голови та включає в себе:

- посадову особу, яка відповідає за підготовку громадських слухань;
- представників Ініціатора громадських слухань;
- депутатів міської ради (за згодою);
- представників громадських організацій (за згодою).

Кількість членів дорадчого комітету визначається з розрахунку 7-15 осіб із врахуванням різних точок зору на проблему, що розглядається.

3.4. Дорадчий комітет відповідає за вироблення рекомендацій з питань, що їх виносять на громадські слухання.

3.5. Очолює дорадчий комітет представник Ініціатора громадських слухань.

3.6. Регламент проведення засідань дорадчого комітету визначається самим комітетом.

3.7. Експертні групи утворюються розпорядженням міського голови за рекомендацією дорадчого комітету.

3.8. Експертні групи відповідають за підготовку експертних висновків з питань, які виносяться на громадські слухання.

3.9. Виконавчий комітет міської ради забезпечує роботу дорадчого комітету та експертних груп із підготовки громадських слухань.

3.10. Органи й посадові особи місцевого самоврядування, адміністрація підприємств, установ та організацій, що перебувають у комунальній власності, сприяють проведенню громадських слухань і надають дорадчому комітету, на його прохання, необхідні для зборів інформаційні матеріали.

3.11. Пропозиції дорадчого комітету публікуються в засобах масової інформації.

3.12. Матеріально-технічне й фінансове забезпечення громадських слухань здійснюється засобами міської ради за рахунок фонду непередбачених видатків міського бюджету. Якщо йдеться про перевищення 50% фонду непередбачених видатків або про планові громадські слухання, ці видатки передбачають у бюджеті.

IV. Проведення громадських слухань

4.1. Громадські слухання проводяться не пізніше одного місяця після реєстрації ініціативи про його провадження або в інший час, запропонований ініціатором слухань, але не пізніше трьох місяців з дня реєстрації ініціативи.

4.2. Час та місце провадження громадських слухань визначаються розпорядженням міського голови за рекомендацією дорадчого комітету.

4.3. Про час та місце провадження громадських слухань повідомляють у засобах масової інформації не пізніше п'яти днів до їхнього провадження.

4.4. Проводить громадські слухання голова дорадчого комітету.

4.5. На громадських слуханнях приймається регламент його роботи, який обов'язково передбачає доповідь представника Ініціатора слухань, доповідь від дорадчого комітету, виступи від експертних груп.

4.6. Не допускається розгляд питань та прийняття рішень, які не стосуються теми слухань та не були внесені до порядку денного громадських слухань.

4.7. Всі пропозиції учасників громадських слухань заносяться до протоколу засідання, за яке відповідає секретар слухань.

4.8. Секретарем слухань є секретар дорадчого комітету чи інша особа, яку обирають присутні на слуханнях.

4.9. Головуючий може перервати оратора, якщо його виступ не стосується теми слухань.

4.10. Головуючий зобов'язаний надати слово представникам усіх груп, які висловили свою позицію під час підготовки громадських слухань через ЗМІ чи під час роботи дорадчого комітету.

4.11. При обговоренні декількох проектів може провадитися рейтингове голосування, в якому беруть участь жителі відповідної території.

V. Документування та правові наслідки

5.1. Протокол готується головою дорадчого комітету та секретарем і подається секретарю ради не пізніше трьох робочих днів після провадження громадських слухань.

5.2. Протокол повинен містити:

- тему, час і місце провадження слухань;
- пропозиції дорадчого комітету;
- кількість учасників громадських слухань, у т.ч. мешканців відповідної території;
- пропозиції, що їх висловлювали на слуханнях їхні учасники;
- результати рейтингового голосування за наявності різних проектів.

5.2.1. Протокол готують у трьох примірниках, один з яких передається на зберігання секретарю ради, другий – представнику Ініціатора, третій примірник вивішують на інформаційному стенді міської ради для ознайомлення.

5.3. За результатами громадських слухань секретар ради готує висновки та пропозиції, які підлягають розгляду на найближчій сесії.

5.4. Висновки та пропозиції за результатами громадських слухань підлягають опублікуванню в засобах масової інформації, засновниками яких є міська рада, протягом тижня з дня їх оприлюднення на сесії міської ради.

5.5. Депутати міської ради можуть прийняти окреме рішення за результатами провадження громадських слухань.

VI. Перехідні та прикінцеві положення

6.1. Дане Положення набуває чинності через місяць після його оприлюднення.

6.2. Виконкому міської ради в місячний термін виготовити Книгу реєстрації місцевих ініціатив, зборів та громадських слухань у відповідності до цього Положення.

ЯК ОРГАНІЗУВАТИ Й ПРОВЕСТИ СЛУХАННЯ В КОМІСІЇ МІСЬКОЇ РАДИ

Пригадаймо деякі теоретичні засади слухання, що впливають із нині чинного українського законодавства.

Закон «Про місцеве самоврядування в Україні» передбачає утворення радами постійних комісій з числа депутатів ради. Основні повноваження комісій визначаються у статті 47 Закону (збережено нумерацію частин відповідно до Закону):

4. Постійні комісії за дорученням ради або за власною ініціативою попередньо розглядають проекти програм соціально-економічного і культурного розвитку, місцевого бюджету, звіти про виконання програм і бюджету, вивчають і готують питання про стан та розвиток відповідних галузей господарського і соціально-культурного будівництва, інші питання, які вносяться на розгляд ради, розробляють проекти рішень ради та готують висновки з цих питань, виступають на сесіях ради з доповідями і співдоповідями.

5. Постійні комісії попередньо розглядають кандидатури осіб, яких пропонують для обрання, затвердження, призначення або погодження відповідною радою, готують висновки з цих питань.

6. Постійні комісії за дорученням ради, голови, заступника голови районної у місті, районної, обласної ради, секретаря сільської, селищної, міської ради або за власною ініціативою вивчають діяльність підзвітних і підконтрольних раді та виконавчому комітету сільської, селищної, міської, районної у місті ради органів, а також з питань, віднесених до відання ради, місцевих державних адміністрацій, підприємств, установ та організацій, їх філіалів і відділень незалежно від форм власності та їхніх посадових осіб, подають за результатами перевірки рекомендації на розгляд їхніх керівників, а в необхідних випадках — на розгляд ради або виконавчого комітету сільської, селищної, міської, районної у місті ради; здійснюють контроль за виконанням рішень ради, виконавчого комітету сільської, селищної, міської, районної у місті ради.

7. Постійні комісії у питаннях, які належать до їх відання, та в порядку, визначеному законом, мають право отримувати від керівників органів, підприємств, установ, організацій та їх філіалів і відділень необхідні матеріали і документи.

10. За результатами вивчення і розгляду питань постійні комісії готують висновки і рекомендації. Висновки і рекомендації постійної комісії приймаються більшістю голосів від загального складу комісії і підписуються головою комісії, а в разі його відсутності - заступником голови або секретарем комісії. Протоколи засідань комісії підписують голова і секретар комісії.

11. Рекомендації постійних комісій підлягають обов'язковому розгляду органами, підприємствами, установами, організаціями, посадовими особами, яким вони адресовані. Про результати розгляду і вжиті заходи повинно бути повідомлено комісіям у встановлений ними термін.

12. Постійна комісія для вивчення питань, розробки проектів рішень ради може створювати підготовчі комісії і робочі групи із залученням представників громадськості, вчених і спеціалістів.

15. Перелік, функціональна спрямованість і порядок організації роботи постійних комісій визначаються регламентом відповідної ради та Положенням про постійні комісії, що затверджується радою.

Отож, повноваження комісій ради досить широкі, аби вони могли стати справді ефективним інструментом для здійснення радою повноважень представницького органу місцевого самоврядування.

Проте чимало норм наведеної вище статті можуть бути реалізовані лише у разі ухвалення радою нормально виписаного регламенту роботи ради та Положення про комісії ради. Ось які норми могли б увійти до регламенту ради чи Положення про комісії ради:

- Постійні комісії ради здійснюють свої контрольні функції щодо питань, віднесених до компетенції ради стосовно виконавчих органів, установ і організацій, що діють на території ради. Установи, органи й організації зобов'язані виконувати вимоги комісій, подавати їм необхідні матеріали та документи, розглядати в обов'язковому порядку рекомендації постійних комісій і повідомляти у встановлений ними термін про результати розгляду і вжиті заходи.
- Постійна комісія ради може заслухати на засіданні звіт будь-якого члена виконкому, а постійні комісії обласних і районних рад можуть заслуховувати звіт будь-якого члена державної адміністрації області чи району. На основі звіту комісія може ініціювати розгляд радою діяльності члена органу виконавчої влади.
- Постійні комісії здійснюють загальний контроль за виконанням бюджету. На засіданнях постійних комісій виконання бюджету розглядається чотири рази на рік: у квітні, липні, жовтні й січні. Комісія може схвалити хід виконання бюджету або ініціювати розгляд питання про виконання бюджету на пленарному засіданні ради.
- Постійна комісія ради:
 - розробляє пропозиції і готує їх до розгляду радою;
 - узагальнює та систематизує пропозиції громадян, установ та організацій щодо поліпшення діяльності ради;
 - опубліковує в місцевій пресі проекти заходів та звернень до установ і організацій, громадян та їхніх об'єднань з пропозицією висловити свою думку щодо питань, віднесених до відання органів місцевого самоврядування;
 - подає раді пропозиції щодо винесення питань на обговорення громадськості самоврядної території.

Для реалізації своїх повноважень комісія має право:

- створювати постійні і тимчасові групи для підготовки матеріалів, експертиз для розгляду у постійних комісіях;
- подавати раді пропозиції щодо проведення місцевого референдуму чи опитування громадян на території ради;
- провадити слухання з питань, що належать до компетенції комісії чи ради; заслуховувати заступників голови виконкому, працівників виконкому, керівників організацій, відомств, профспілкових органів, окремих громадян у порядку контролю за дотриманням Конституції, законів, рішень ради;
- вимагати присутності посадових осіб виконкому на засіданнях ради під час розгляду питань, що належать до їхньої компетенції;
- вимагати від працівників виконкому, керівників організацій, відомств, службових осіб документи, висновки та інші службові матеріали, що стосуються питань, підвідомчих розгляду на комісії;

- вносити пропозиції щодо порядку денного засідань ради, визначати доповідачів для виголошення доповіді або співдоповіді;
- звертатися з пропозиціями до голови ради, голови виконкому, працівників виконкому, керівників установ, організацій, підприємств незалежно від форм власності для вирішення питань, що віднесені до відання постійної комісії;
- розробляти рекомендації з питань, що віднесені до відання постійної комісії і направляти їх на розгляд ради, а також відповідним організаціям;
- підтримувати зв'язки з відповідними комісіями рад місцевого самоврядування;
- брати участь у роботі конференцій, форумів, круглих столів з питань, що належать до їхнього відання;
- делегувати своїх членів до складу делегацій для візитів до рад місцевого самоврядування, Верховної Ради, Кабінету міністрів.

Після цього можемо приступити до розгляду питання власне про один із інструментів діяльності комісії – слухання.

Слухання як важливий елемент здійснення контрольної функції представницького органу та спосіб отримання необхідної інформації для об'єктивного вирішення питань.

Слухання — це спеціальне засідання членів комісії за участю інших осіб, присутність яких є доцільною і слугує досягненню потрібної інформації щодо питань (віднесених до компетенції ради), прийняття рішення з яких неможливе без широкого і всебічного обговорення за участю всіх зацікавлених осіб та організацій.

Слухання у постійних комісіях рад можуть:

- провадитися для досягнення різних цілей, проте всі вони повинні слугувати, перш за все, з'ясуванню деяких фактів життя громади, члени якої можуть брати участь у слуханнях як свідки;
- слугувати поглибленню поінформованості громадян про певні проблеми, які мають місце на даній самоврядній території. Важливе значення має саме той факт, що громадяни в процесі провадження слухання мають можливість висловити свої думки на сутність проблеми;
- використовуватися для здійснення контролю за діяльністю виконавчих структур для підвищення ефективності та результативності діяльності, розслідування випадків невдалого керівництва, розтрат та корупції.

Отож, слухання з метою контролю сприяють ефективному виконанню програм, спонукаючи працівників виконавчих органів до відповідальнішої роботи.

Слухання організовують члени постійних комісій. Вони на попередньому засіданні визначають мету провадження слухання, посадових осіб, яких мають заслухати на засіданні, аналізують заяви громадян, повідомлення місцевої преси, аналізують матеріали, надані виконавчими органами, громадськими організаціями. На підставі проаналізованих матеріалів члени постійних комісій складають перелік питань, що їх необхідно з'ясувати, а також список осіб, установ, підприємств і громадських організацій, яких слід запросити на слухання.

Якщо постійна комісія ради провадить слухання у справі, що стосується призначення на посаду, то до початку слухання вона отримує й аналізує такі матеріали: письмову пропозицію про затвердження кандидатури, відомості про освіту і фах, випуску із трудової книжки про трудову діяльність, декларацію про доходи, зобов'язання фінансового характеру, відомості про нерухоме майно, вклади в банках та цінні папери відповідно до вимог, встановлених для державного службовця, відомості про вхідження

до керівних органів підприємств і організацій, що здійснюють підприємницьку діяльність.

Якщо постійна комісія ради провадить слухання посадових осіб з метою контролю і розслідування невдалого керівництва, порушень закону, корупції, вона доручає членам комісії проаналізувати інформаційні матеріали щодо посадової особи, визначає, які матеріали потрібно отримати від установи, де працює підзвітний, не пізніше як за два тижні до розгляду складає повний перелік питань, що їх слід з'ясувати, складає список осіб, яких потрібно запросити на слухання, визначає список свідків, які можуть дати необхідні свідчення, пояснення, призначає термін провадження слухання, приймає рішення про необхідність запрошення на слухання керівників посадових осіб, слухання яких призначено.

Підготовка до провадження слухання у постійних комісіях рад

Перед провадженням слухання постійна комісія ради визначає ряд попередніх заходів:

- повідомляє у місцевій пресі про дату, місце й мету провадження слухання (у повідомленні міститься звернення до громадян із проханням висловити власні міркування й побажання стосовно питання, яке розглядатиметься, і надіслати їх до постійної комісії);
- повідомляє у письмовій формі посадових осіб не пізніше як за два дні про мету, час та місце провадження слухання, де зазначаються документи, що їх слід узяти з собою на засідання;
- запрошує на слухання представників засобів масової інформації;
- запрошує на слухання керівників установ, відомств, профспілкових органів, об'єднань громадян та окремих громадян;
- готує технічні засоби для проведення засідання (мікрофони, магнітофони тощо);
- готує прес-реліз.

Провадження слухання у постійних комісіях рад

Слухання провадять у визначений час. Головуючий оголошує про початок слухання, його мету, зголошує всіх посадових осіб та свідків, членів постійної комісії, присутніх на засіданні; надає слово посадовій особі, до якої члени комісії мають запитання; запрошує до слова свідків, які мають відповісти на запитання членів комісії.

За результатами слухання рішення не приймають якщо слухання провадили з метою поглиблення поінформованості громадян, створення необхідної громадської думки.

Рішення постійною комісією приймаються, якщо метою слухання був розгляд кандидатур посадових осіб, яких обирають, призначають чи затверджують, або якщо слухання провадили у порядку контролю за ефективністю діяльності посадової особи.

Слухання протоколюють. У протоколі потрібно зазначити:

- номер протоколу, дату, час і місце проведення засідання;
- прізвище головуєчого на засіданні, списки присутніх членів комісії, запрошених посадових осіб та свідків.

До протоколу додаються стенограма слухання, матеріали, що їх розглядали на засіданні.

Протокол підписує головуєчий на засіданні.

Дії за наслідками слухання у постійних комісіях рад

Після провадження слухання за їхніми наслідками готуються мотивовані висновки, де обов'язково зазначають перелік документів, що їх розглядали на слуханні, обґрунтування й мотиви прийнятого рішення.

Рішення за результатами слухання підписує голова постійної комісії та секретар.

Висновок комісії стосовно посадової особи повинен містити конкретні посилання на статті законодавчих актів України.

Якщо рішення про висловлення недовіри посадовій особі та про усунення її з посади прийнято, то комісія повинна внести його до висновку й підготувати проект акту якщо усунення здійснює рада.

Готується резюме, де висвітлюються основні моменти слухання для розповсюдження його наступного дня серед усіх членів комісії і ЗМІ, надсилаються листи подяки всім свідкам.

Загальні зауваження

Слухання у постійних комісіях місцевих рад може мати особливо важливе значення, якщо його широко висвітлюватимуть у засобах масової інформації: громадськість дістає повне уявлення про роботу ради і своїх обранців, про ставлення усіх верств населення самоврядної території до проблем, що їх розглядають на слуханні. Слухання — ефективна сполучна ланка між громадянами та їхніми обранцями у радах, вона постійно нагадуватиме їм про відповідальність перед виборцями, робитиме їх чутливішими до проблем виборців і самоврядної території.

Подаємо зразок слухання в комісії Богданівської міської ради (умовно)

Тема слухання: «Про функціонування міського ринку»

Проблема:

У місті Богданові до 1990 року більшість працездатного населення працювала на оборонних підприємствах. На сьогодні заводи-гіганти практично не працюють, тисячі людей займаються торговим (човниковим) бізнесом, їхнім основним місцем роботи став міський ринок. Із роками цей ринок успішно розвивався, вносячи вагомі надходження до міського бюджету. Проте виникли і нові проблеми. Мешканці мікрорайону «Південний», що прилягає до ринку, засипали міську владу скаргами на антисанітарію, скупчення людей та автотранспорту біля їхніх будинків, а як наслідок — збільшення крадіжок їхнього особистого майна, нищення під'їздів багатоквартирних будинків, перетворення їх на громадські вбиральні.

Міськвиконком, реагуючи на ці скарги, не раз ініціював підвищення ринкового збору, аби частину виручених коштів спрямувати на вирішення проблем навколоринкового району. Це, в свою чергу, призвело до страйкувань на ринку, скарги та пікети продавців стали для влади буденням. Кількість коштів від ринку перестала зростати, місцева преса розповсюджує інформацію про те, що від ринку найбільше отримує не бюджет, а деякі посадові особи міста. Ситуація стає дедалі напруженішою.

Депутати, для яких важливі як інтереси мешканців навколоринкового району, так і ринкових продавців та бюджету міста в цілому, зобов'язані розв'язати цю проблему.

Комісії з питань бюджету, з питань міського розвитку і господарства вирішили провести слухання з метою віднайти найоптимальніше вирішення проблеми.

Підготовка слухання

Що зробити:

1) Визначити мету провадження слухання й можливі наслідки від його завершення.

Мета: отримати найоб'єктивнішу інформацію про стан справ навколо ринку, з'ясувати найголовніші потреби кожної зі сторін, втягнутої в проблему, спробувати відшукати реальні шляхи зближення позицій і вирішення проблеми.

2) Визначити коло питань, що будуть розглядатися, й коло осіб, яких слід запросити на слухання:

Надходження коштів від ринку та їхнє використання (керівник відділу економіки виконкому);

Стан з безробіттям у місті й прогнози щодо зайнятості населення на найближчий рік (керівник служби зайнятості);

Ситуація з охороною правопорядку в районі ринку та мікрорайоні «Південний» (начальник міськвідділу УВС);

Санітарний стан ринку та мікрорайону (головний санітарний лікар);

Скарги громадян та реагування на них з боку міської влади (завідувач приймальні громадян, громадські активісти мікрорайону, що очолюють боротьбу з ринком);

Самоорганізація приватних підприємців на ринку (керівник Асоціації приватних підприємців міста).

Перспективи розвитку ринкової торгівлі в місті та плани міськвиконкому щодо упорядкування роботи ринку (заступник міського голови з питань діяльності виконавчих органів ради).

3) Визначити, яку інформацію і в якому обсязі слід отримати від посадових осіб та органів місцевої влади до початку слухання. (Було б доцільно отримати статистичні дані про динаміку чисельності ринкових торговців, надходжень до міського бюджету, про заходи, до яких вдавалася влада за зверненнями громадян тощо). Визначити дату й час провадження слухань.

4) Визначити відповідального депутата (двох) із числа членів комісії, який підготує основну інформацію про проблему з ринком.

5) Підготувати запрошення відповідним посадовим особам щодо слухання та інформації, якої від них чекають на слуханні.

6) З'ясувати, хто із сторін – учасників діалогу щодо ринкових проблем — зможе найкращим чином представити інтереси своєї сторони, запросити їх на слухання.

7) Підготувати прес-реліз щодо слухання.

8) Забезпечити підготовку залу для провадження слухання. Розташувати столи для членів комісії по фронту зали, перед столами членів комісії поставити два стільці та два столи для виступу й опитування запрошених осіб. Окремо передбачити місце для представників засобів масової інформації, глядачів.

Проведення слухання

Слід пам'ятати:

1. На початку головуєчий на засіданні оголошує про слухання і встановлює регламент для доповідей та виступів, звертається до всіх учасників з проханням утримуватись від образ, а також попереджає про недопустимість неправдивої інформації з боку виступаючих. Оголошується порядок надання слова, представ-

ляються учасники слухання. Перше слово надається міському керівникові, до компетенції якого входить вирішення даного питання, й відповідальному депутатові комітету, якому було доручено підготувати доповідь. Доповідачі мають викласти свій погляд на причини проблеми й на можливі шляхи її вирішення.

2. У режимі «запитання – відповідь» запитують лише члени комісії. Запитання й відповіді мають стосуватися теми, яку розглядають, і по можливості бути максимально конкретними. Комісія вправі вирішувати за наслідками перших двох доповідей, не задавати доповідачам запитань до завершення виступів представників груп, яких запрошено на засідання.

3. Комісія переходить до заслуховування посадових осіб, представників сторін, організацій, установ, причетних до проблем ринку, до опитування свідків.

4. Протягом усього слухання ведеться детальний протокол, куди вносяться всі учасники слухання, доповідачі, свідки, представники тощо.

Коли всі доповіді заслухано, свідки й інші учасники виступили і їх опитано членами комісії, оголошується перерва на проведення наради серед членів комісії для вироблення інформаційного рішення щодо теми слухання. В ситуації, коли слухання провадилось для отримання необхідної інформації, рішення комісії, як правило, на слуханні не приймається. Оскільки ж слухання є важливим інструментом для врахування та заспокоєння громадської думки, важливо завершити слухання повідомленням про можливі напрямки дій комісії для вирішення питання. Саме для цього оголошується перерва в слуханні, аби члени комісії могли дійти спільної мови щодо результатів слухання й підготували відповідне інформаційне повідомлення (резюме). Це повідомлення оголошується як завершальний етап слухання.

Насамкінець головууючий дякує всім учасникам слухання за участь у цьому заході.

За наслідками слухання може проводитись прес-конференція для засобів масової інформації. Резюме передається у місцеві ЗМІ.

У кожному конкретному випадку, ясна річ, може бути інше вирішення проблеми, не такий ,як ми запропонували, порядок провадження слухання. Головне, що слід пам'ятати: слухання не повинне бути черговими зборами заради позначки про їхнє провадження.

Для депутатів слухання є добрим аргументом у становленні власного авторитету. Адже саме депутат на слуханнях є головною діючою особою. Саме від того, наскільки підготовленими та аргументованими будуть запитання депутата до учасників слухань, залежить його політична вага як в очах виборців, так і посадовців. Тут слід розуміти, що слухання, якщо вони якісно підготовлені та проведені, сприяють збільшенню ваги не тільки тих депутатів, що підготували та провели слухання, але й комісії та ради в цілому. Виконком міста й інші посадові особи, які мають практику бодай одного добре підготовленого слухання, надалі ставитимуться до депутатів з більшою повагою й неодмінно рахуватимуться з їхніми думками, пропозиціями.

Закон України

“Про внесення змін та доповнень до Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” щодо уточнення процедурних норм.”.

Верховна Рада України ПОСТАНОВЛЯЄ:

Внести такі зміни та доповнення до:

1. Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” (ВВР, 1997, № 24, ст.. 170)

1) . Частину 3 статті 8 викласти у новій редакції:

“3. Порядок проведення загальних зборів громадян за місцем проживання визначається представницьким органом місцевого самоврядування або статутом територіальної громади.”

2) Частину 4 статті 13 викласти у новій редакції:

“4. Порядок організації та проведення громадських слухань визначається представницьким органом місцевого самоврядування або статутом територіальної громади.”

Чинна редакція	Пропоновані зміни
Частина 3 статті 8 3. Порядок проведення загальних зборів громадян за місцем проживання визначається законом та статутом територіальної громади.	3. Порядок проведення загальних зборів громадян за місцем проживання визначається представницьким органом місцевого самоврядування або статутом територіальної громади.”
Частина 4 статті 13 4. Порядок організації громадських слухань визначається статутом територіальної громади.	4. Порядок організації та проведення громадських слухань визначається представницьким органом місцевого самоврядування або статутом територіальної громади.

3) Частини 13, 14 статті 46 викласти у новій редакції:

“13. Порядок скликання сесії ради, формування порядку денного, підготовки і розгляду нею питань, у тому числі щодо дострокового припинення повноважень місь-

кого, сільського селищного голови, або голови відповідної ради, а також порядок роботи сесії ради, постійних комісій ради визначаються регламентом та положенням про постійні комісії ради, які затверджується не пізніше як на другій сесії відповідної ради.

14. За рішенням ради основні норми регламенту ради та положення про постійні комісії ради можуть бути включені до статуту територіальної громади.”

Чинна редакція	Пропоновані зміни
13. Не пізніше як на другій сесії затверджується регламент роботи відповідної ради, а також положення про постійні комісії ради.	13. Порядок скликання сесії ради, формування порядку денного, підготовки і розгляду нею питань, у тому числі щодо дострокового припинення повноважень міського, сільського селищного голови, або голови відповідної ради, а також порядок роботи сесії ради, постійних комісій ради визначаються регламентом та положенням про постійні комісії ради, які затверджується не пізніше як на другій сесії відповідної ради.
14. Порядок скликання сесії ради, підготовки і розгляду нею питань, прийняття рішень ради про затвердження порядку денного сесії та з інших процедурних питань, а також порядок роботи сесії визначаються регламентом ради.	14. За рішенням ради основні норми регламенту ради та положення про постійні комісії ради можуть бути включені до статуту територіальної громади.”

4) Після частини 2 статті 79 ввести додаткову частину 2-1 у такій редакції:

“2-1. Порядок дострокового припинення повноважень сільського, селищного, міського голови за рішенням відповідної ради визначається регламентом ради або статутом територіальної громади за умови дотримання таких вимог:

- 1) включення питання про дострокове припинення повноважень сільського, селищного, міського голови до порядку денного сесії ради здійснюється за рішенням ради, за яке проголосувало у поіменному режимі більше половини від складу депутатів ради;
- 2) від моменту включення питання про дострокове припинення повноважень сільського, селищного, міського голови до порядку денного сесії ради до прийняття рішення по суті має бути зроблена перерва у роботі сесії ради не менш як на дві доби;
- 3) підставою для розгляду питання про дострокове припинення повноважень сільського, селищного, міського голови по суті може бути пропозиція тимчасової контрольної комісії ради або висновок однієї з постійних комісій ради, яким доручалось радою підготовка цього питання за наявності юридичних підстав, що підтверджують порушення головою норм частини 2 цієї статті, таких як рішення суду, висновків державних контрольно-ревізійних органів чи органів нагляду.”

(довідково: зміст частини 2 статті 79

2. Повноваження сільського, селищного, міського голови можуть бути також достроково припинені, якщо він порушує Конституцію або закони України, права і свободи громадян, не забезпечує здійснення наданих йому повноважень.)

5) Після частини 7 статті 79 ввести додаткову частину 7-1 у такій редакції:

“7-1. При достроковому припиненні повноважень сільського, селищного, міського голови на підставах визначених цієї статтею, виконання його повноважень покладаються на секретаря ради по праву, або іншу особу з числа депутатів ради, якщо посада секретаря ради на час дострокового припинення повноважень голови була вакантною, якщо за це проголосувало не менше половини складу ради.”

Закон України

«Про внесення змін та доповнень до Кодексу України про адміністративні правопорушення» з питань посилення захисту повноважень депутатів

**Верховна Рада України
ПОСТАНОВЛЯЄ:**

Доповнити Кодекс України про адміністративні правопорушення статтями 186-6,7 такого змісту:

Стаття 186-6. Порухнення законодавства про статус народних депутатів України та депутатів місцевих рад

Порухнення посадовою особою терміну розгляду депутатських запитів/звернень народних депутатів України, депутатів місцевих рад, а так само порухнення права на невідкладний прийом депутата -

тягнуть за собою накладення штрафу від трьох до шести неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Ті самі дії, вчинені посадовою особою повторно протягом року після застосування заходів адміністративного стягнення -

тягнуть за собою накладення штрафу від двадцяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк від одного до двох місяців з відрахуванням двадцяти процентів заробітку.

Стаття 186-7 Прояв неповаги до комісій ради

Неповага до постійних та тимчасових контрольних комісій місцевої ради, що виразилась у злісному ухиленні від явки на засідання комісії особи, запрошеної на законних підставах з дотриманням встановлених процедур, а так само відмова у наданні комісіям необхідної інформації, матеріалів чи документів, необхідних для вирішення питань, віднесених законом до їх відання –

тягнуть за собою накладення штрафу від трьох до восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про органи самоорганізації населення

Розділ І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Мета Закону

Цей Закон визначає правовий статус, порядок організації та діяльності органів самоорганізації населення.

Стаття 2. Основні терміни, використані в цьому Законі

Основні терміни, використані в цьому Законі, мають таке значення:

органи самоорганізації населення - представницькі органи, що створюються жителями, які на законних підставах проживають на території села, селища, міста або їх частин, для вирішення завдань, передбачених цим Законом;

власні повноваження органу самоорганізації населення - повноваження, надані відповідно до Конституції (254к/96-ВР) та законів України сільською, селищною, міською або районною у місті (у разі її створення) радою органу самоорганізації населення під час його утворення;

делеговані повноваження органу самоорганізації населення - повноваження сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради, якими вона додатково наділяє орган самоорганізації населення.

Стаття 3. Поняття органу самоорганізації населення

1. Орган самоорганізації населення є однією з форм участі членів територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах у вирішенні окремих питань місцевого значення.

2. Органами самоорганізації населення є будинкові, вуличні, квартальні комітети, комітети мікрорайонів, комітети районів у містах, сільські, селищні комітети.

3. Основними завданнями органів самоорганізації населення є:

1) створення умов для участі жителів у вирішенні питань місцевого значення в межах Конституції і законів України;

2) задоволення соціальних, культурних, побутових та інших потреб жителів шляхом сприяння у наданні їм відповідних послуг;

3) участь у реалізації соціально-економічного, культурного розвитку відповідної території, інших місцевих програм.

Стаття 4. Законодавство про органи самоорганізації населення

1. Органи самоорганізації населення діють на підставі Конституції України, цього та інших законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, центральних та місцевих органів виконавчої влади (а в Автономній Республіці Крим - також нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим та рішень Ради міністрів Автономної Республіки Крим), рішень відповідних органів місцевого самоврядування, рішень місцевого референдуму, статутів територіальних громад, розпоряджень сільського, селищного, міського голови, голови районної у місті (у разі її

створення) ради, виданих у межах своїх повноважень, положень про органи самоорганізації населення, рішень зборів (конференції) жителів за місцем проживання, які їх обрали.

2. Орган самоорганізації населення, утворений за дозволом районної у місті ради, керується у своїй діяльності також рішеннями міської ради та її виконавчого органу.

Стаття 5. Принципи організації та діяльності органу самоорганізації населення

Організація та діяльність органу самоорганізації населення ґрунтуються на принципах:

- 1) законності;
- 2) гласності;
- 3) добровільності щодо взяття окремих повноважень сільської, селищної, міської, районної в місті (у разі її створення) ради;
- 4) територіальності;
- 5) виборності;
- 6) підзвітності, підконтрольності та відповідальності перед відповідними радами;
- 7) підзвітності, підконтрольності та відповідальності перед жителями, які обрали орган самоорганізації населення;
- 8) фінансової та організаційної самостійності.

Стаття 6. Право жителів обирати та бути обраними до органу самоорганізації населення

1. Обирати та бути обраними до органу самоорганізації населення в порядку, визначеному цим Законом, можуть жителі, які на законних підставах проживають на відповідній території.

2. Забороняються будь-які обмеження права жителів, які проживають на відповідній території, на участь у відповідному органі самоорганізації населення залежно від їх раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, мовних або інших ознак.

Стаття 7. Територія, в межах якої діє орган самоорганізації населення

1. Орган самоорганізації населення створюється за територіальною ознакою.
2. Територією, у межах якої діє орган самоорганізації населення, може бути частина території села, селища, міста, району в місті, у межах якої проживають жителі, які обрали цей орган.
3. Територія, у межах якої діє орган самоорганізації населення, визначається рішенням ради, що дала дозвіл на створення:
 - а) сільського, селищного комітету - в межах території села, селища, якщо його межі не співпадають з межами діяльності сільської, селищної ради;
 - б) вуличного, квартального комітету - в межах території кварталу, кількох, однієї або частини вулиці з прилеглими провулками в місцях індивідуальної забудови;
 - в) комітету мікрорайону - в межах території окремого мікрорайону, житлово-експлуатаційної організації в містах;
 - г) будинкового комітету - в межах будинку (кількох будинків) в державному і громадському житловому фонді та фонді житлово-будівельних кооперативів;
 - д) комітету району в місті - в межах одного або кількох районів у місті, якщо його межі не співпадають з межами діяльності районної у місті ради.

Розділ II. ПОРЯДОК СТВОРЕННЯ ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ

Стаття 8. Порядок ініціювання створення органу самоорганізації населення

1. З ініціативою про створення органу самоорганізації населення до сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради можуть звернутися збори (конференція) жителів за місцем проживання за умови, якщо в них брало участь (було представлено) не менше половини жителів відповідної території, які мають право голосу.

На зборах (конференції) жителів за місцем проживання обирається також ініціативна група, члени якої будуть представляти інтереси жителів - учасників зборів (конференції) у відповідній місцевій раді.

2. Рішення зборів (конференції) приймається більшістю голосів їх учасників.

3. Ініціативна група подає до сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради заяву про створення органу самоорганізації населення, протокол зборів (конференції) жителів за місцем проживання про ініціювання створення органу самоорганізації населення із зазначенням основних напрямів діяльності створюваного органу самоорганізації населення, а також список учасників зборів (конференції) жителів за місцем проживання із зазначенням прізвища, імені, по батькові, року народження, серії і номера паспорта та домашньої адреси кожного учасника зборів (конференції) жителів.

Стаття 9. Порядок надання дозволу на створення органу самоорганізації населення

1. Дозвіл на створення органу самоорганізації населення надається сільською, селищною, міською, районною у місті (у разі її створення) радою.

2. Питання про створення органу самоорганізації населення, внесені на розгляд сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради, розглядається на найближчому засіданні відповідної ради за участю членів ініціативної групи зборів (конференції) жителів за місцем проживання.

У рішенні ради про надання дозволу на створення органу самоорганізації населення мають бути обов'язково визначені його назва, основні напрями діяльності, повноваження та умови їх здійснення, територія, в межах якої має діяти орган самоорганізації населення.

3. Рішення сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради про надання дозволу на створення органу самоорганізації населення доводиться до відома жителів у встановленому порядку.

4. Сільська, селищна, міська, районна у місті (у разі її створення) рада може відмовити у наданні дозволу на створення органу самоорганізації населення, якщо ініціювання створення органу самоорганізації населення було здійснено з порушенням вимог, встановлених законом.

5. Рішення сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради про відмову у наданні дозволу на створення органу самоорганізації населення може бути оскаржено до суду в установленому законом порядку.

Стаття 10. Порядок обрання органу самоорганізації населення

1. Орган самоорганізації населення обирається зборами (конференцією) жителів за місцем проживання на основі загального, рівного виборчого права шляхом таємного голосування жителів, які на законних підставах проживають на відповідній території. Право голосу на виборах мають жителі, які досягли на день їх проведення вісімнадцяти

років. Не мають права голосу жителі, яких визнано судом недієздатними. Загальний склад органу самоорганізації населення визначається зборами (конференцією) жителів за місцем проживання.

2. Організація проведення зборів (конференції) жителів за місцем проживання, як правило, покладається на виконавчий комітет сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради.

3. Орган самоорганізації населення обирається у складі керівника, заступника (заступників) керівника, секретаря, інших членів. Обраними до складу органу самоорганізації населення вважаються особи, які одержали більше половини голосів учасників зборів (конференції) жителів за місцем проживання.

4. Члени органу самоорганізації населення можуть бути достроково відкликані за рішенням зборів (конференції) жителів за місцем проживання, що утворили даний орган.

5. Переобрання органу самоорганізації населення, відкликання, обрання окремих його членів замість вибулих чи зміна кількісного складу органу самоорганізації населення здійснюється зборами (конференцією) жителів за місцем проживання в порядку, встановленому цією статтею.

Стаття 11. Термін повноважень органу самоорганізації населення

Орган самоорганізації населення обирається терміном на строк повноважень відповідної ради, якщо інше не передбачено рішенням ради чи положенням про орган самоорганізації населення.

Стаття 12. Положення про орган самоорганізації населення

1. Збори (конференція) жителів на підставі рішення сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради про створення органів самоорганізації населення відповідно до Конституції та законів України, інших нормативно-правових актів, актів та рішень відповідних органів місцевого самоврядування затверджують Положення про орган самоорганізації населення (далі - Положення).

2. У Положенні зазначаються:

- 1) назва та юридична адреса органу самоорганізації населення;
- 2) основні завдання та напрями діяльності органу самоорганізації населення;
- 3) права і обов'язки членів органу самоорганізації населення;
- 4) територія, у межах якої діє орган самоорганізації населення;
- 5) строк повноважень органу самоорганізації населення та порядок їх дострокового припинення;
- 6) порядок використання коштів та іншого майна, порядок звітності;
- 7) порядок припинення діяльності органу самоорганізації населення;
- 8) інші питання, пов'язані з діяльністю органу самоорганізації населення.

3. Контроль за додержанням органом самоорганізації населення Положення про нього покладається на раду та її виконавчий орган, який здійснив реєстрацію органу самоорганізації населення.

Стаття 13. Легалізація органу самоорганізації населення

1. Легалізація органу самоорганізації населення є обов'язковою і здійснюється шляхом його реєстрації або повідомлення про заснування.

У разі реєстрації орган самоорганізації населення набуває статусу юридичної особи.

2. Реєстрація органу самоорганізації населення здійснюється виконавчим комітетом відповідної ради (далі - реєструючий орган).

3. Для реєстрації органу самоорганізації населення уповноважені зборами (конференцією) жителів за місцем проживання їх представники подають до реєструючого органу заяву.

До заяви про реєстрацію органу самоорганізації населення додаються:

1) копія рішення відповідної ради про надання дозволу на створення органу самоорганізації населення;

2) протокол зборів (конференції) жителів за місцем проживання з рішеннями про обрання членів органу самоорганізації населення та його персональний склад, про затвердження Положення, про обрання уповноважених представників для проведення реєстрації органу самоорганізації населення;

3) Положення, затверджене зборами (конференцією) жителів за місцем проживання, - у двох примірниках;

4) персональний склад членів органу самоорганізації населення із зазначенням прізвищ, імені та по батькові, року народження, місця проживання.

4. Заява про реєстрацію органу самоорганізації населення розглядається реєструючим органом у місячний термін з дня подання всіх необхідних документів відповідно до вимог цього Закону.

5. Реєструючий орган може проводити перевірку відомостей, що містяться в поданих на реєстрацію документах.

6. За результатами розгляду заяви приймається рішення про реєстрацію або відмову в реєстрації.

7. Підставою для відмови у реєстрації є обрання органу самоорганізації населення з порушенням вимог Конституції України (254к/96-ВР), цього Закону, Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" (280/97-ВР) та інших нормативно-правових актів.

8. Про результати розгляду заяви реєструючий орган у 10-денний термін з дня прийняття рішення про реєстрацію або про відмову в реєстрації повідомляє уповноважених зборами (конференцією) жителів за місцем проживання їх представників.

9. Рішення про відмову у реєстрації органу самоорганізації населення може бути оскаржено у встановленому законом порядку до суду.

10. У разі внесення змін до Положення до реєструючого органу подаються:

заява, підписана керівником органу самоорганізації населення;

протокол зборів (конференції) жителів за місцем проживання про затвердження змін до Положення, текст змін.

11. Органи самоорганізації населення можуть легалізувати своє заснування шляхом письмового повідомлення відповідного виконавчого комітету сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради.

12. Виконавчий комітет сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради затверджує методичні рекомендації порядку здійснення легалізації органів самоорганізації населення, а також надає необхідну організаційну та правову допомогу органам самоорганізації населення у проведенні їх легалізації.

Розділ III. ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ

Стаття 14. Власні повноваження органу самоорганізації населення

1. Органу самоорганізації населення у межах території його діяльності під час його утворення можуть надаватися такі повноваження:

1) представляти разом з депутатами інтереси жителів будинку, вулиці, мікрорайону, села, селища, міста у відповідній місцевій раді та її органах, місцевих органах виконавчої влади;

2) сприяти додержанню Конституції та законів України, реалізації актів Президента України та органів виконавчої влади, рішень місцевих рад та їх виконавчих органів, розпоряджень сільського, селищного, міського голови, голови районної у місті (у разі її створення) ради, рішень, прийнятих місцевими референдумами;

3) вносити у встановленому порядку пропозиції до проектів місцевих програм соціально-економічного і культурного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць та проектів місцевих бюджетів;

4) організовувати на добровільних засадах участь населення у здійсненні заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, проведення робіт з благоустрою, озеленення та утримання в належному стані садиб, дворів, вулиць, площ, парків, кладовищ, братських могил, обладнанні дитячих і спортивних майданчиків, кімнат дитячої творчості, клубів за інтересами тощо; з цією метою можуть створюватися тимчасові або постійні бригади, використовуватися інші форми залучення населення;

5) організовувати на добровільних засадах участь населення у здійсненні заходів щодо охорони пам'яток історії та культури, ліквідації наслідків стихійного лиха, будівництві і ремонті шляхів, тротуарів, комунальних мереж, об'єктів загального користування із дотриманням встановленого законодавством порядку проведення таких робіт;

6) здійснювати контроль за якістю надаваних громадянам, які проживають у жилих будинках на території діяльності органу самоорганізації населення, житлово-комунальних послуг та за якістю проведених у зазначених жилих будинках ремонтних робіт;

7) надавати допомогу навчальним закладам, закладам та організаціям культури, фізичної культури і спорту у проведенні культурно-освітньої, спортивно-оздоровчої та виховної роботи серед населення, розвитку художньої творчості, фізичної культури і спорту; сприяти збереженню культурної спадщини, традицій народної культури, охороні пам'яток історії та культури, впровадженню в побут нових обрядів;

8) організовувати допомогу громадянам похилого віку, інвалідам, сім'ям загиблих воїнів, партизанів та військовослужбовців, малозабезпеченим та багатодітним сім'ям, а також самотнім громадянам, дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, вносити пропозиції з цих питань до органів місцевого самоврядування;

9) надавати необхідну допомогу органам пожежного нагляду в здійсненні проти-пожежних заходів, організовувати вивчення населенням правил пожежної безпеки, брати участь у здійсненні громадського контролю за додержанням вимог пожежної безпеки;

10) сприяти відповідно до законодавства правоохоронним органам у забезпеченні ними охорони громадського порядку;

11) розглядати звернення громадян, вести прийом громадян;

12) вести облік громадян за віком, місцем роботи чи навчання, які мешкають у межах території діяльності органу самоорганізації населення;

13) сприяти депутатам відповідних місцевих рад в організації їх зустрічей з виборцями, прийому громадян і проведенні іншої роботи у виборчих округах;

14) інформувати громадян про діяльність органу самоорганізації населення, організовувати обговорення проектів його рішень з найважливіших питань.

2. Орган самоорганізації населення набуває власних повноважень з дня його легалізації в порядку, встановленому статтею 13 цього Закону.

3. Орган самоорганізації населення, як правило, не може бути позбавлений власних повноважень до припинення його діяльності в установленому законом порядку, крім випадків, передбачених статтею 26 цього Закону.

4. Сільська, селищна, міська, районна у місті (у разі її створення) рада передає органу самоорганізації населення відповідні кошти, а також матеріально-технічні та інші ресурси, необхідні для реалізації зазначених повноважень, здійснює контроль за їх виконанням.

Стаття 15. Делеговані повноваження сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради

1. Сільська, селищна, міська, районна у місті (у разі її створення) рада може додатково наділяти частиною своїх повноважень орган самоорганізації населення з одночасною передачею йому додаткових коштів, а також матеріально-технічних та інших ресурсів, необхідних для здійснення цих повноважень, здійснює контроль за їх виконанням.

2. Сільська, селищна, міська або районна у місті (у разі її створення) рада не може делегувати органу самоорганізації населення повноваження, віднесені законами України до виключної компетенції місцевої ради.

3. За рішенням сільської, селищної, міської або районної у місті (у разі її створення) ради орган самоорганізації населення може бути достроково позбавлений повноважень, делегованих йому цією радою.

4. Якщо рішення ради про наділення органу самоорганізації населення повноваженням відповідної ради не забезпечене фінансами і майном, збори (конференція) жителів за місцем проживання, на яких обирався цей орган, можуть на цій підставі звернутися до відповідної ради про виключення такого повноваження з числа делегованих органу самоорганізації населення.

Розділ IV. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ОСНОВА ОРГАНУ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ

Стаття 16. Фінансова основа органу самоорганізації населення

1. Фінансовою основою діяльності органу самоорганізації населення є: кошти відповідного місцевого бюджету, які надаються йому сільською, селищною, міською, районною у місті (у разі її створення) радою для здійснення наданих органу самоорганізації населення повноважень;

добровільні внески фізичних і юридичних осіб;
інші надходження, не заборонені законодавством.

2. Орган самоорганізації населення самостійно використовує фінансові ресурси, отримані з місцевого бюджету, на цілі та в межах, визначених відповідною радою.

Стаття 17. Матеріальна основа діяльності органу самоорганізації населення

Матеріальною основою діяльності органу самоорганізації населення є майно, передане йому радою в оперативне управління.

Орган самоорганізації населення для виконання своїх повноважень користується майном згідно з його призначенням.

Розділ V. ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНУ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ

Стаття 18. Гласність роботи і підзвітність органу самоорганізації населення

1. Орган самоорганізації населення інформує населення про своє місцезнаходження, час роботи і прийом громадян.
2. Орган самоорганізації населення не рідше одного разу на рік звітує про свою діяльність на зборах (конференції) жителів за місцем проживання.
3. Громадяни, які проживають на території дії органу самоорганізації населення, мають право знайомитися з його рішеннями, а також отримувати засвідчені секретарем цього органу копії рішень, прийнятих органом самоорганізації населення.

Стаття 19. Організація роботи органу самоорганізації населення

1. Формою роботи органу самоорганізації населення є засідання.
2. Засідання органу самоорганізації населення скликаються його керівником або заступником керівника в міру необхідності, але не рідше одного разу на квартал.
3. Порядок позачергового скликання засідання органу самоорганізації населення визначається Положенням про цей орган.
4. Засідання органу самоорганізації населення є правомочним, якщо в ньому бере участь більше половини його загального складу.
5. Для забезпечення роботи орган самоорганізації населення може утворювати комісії, робочі групи, інші свої органи в порядку, визначеному Положенням про цей орган.

Стаття 20. Рішення органу самоорганізації населення

1. Орган самоорганізації населення з питань, віднесених до його повноважень, може приймати рішення організаційно-розпорядчого характеру.
2. Рішення органу самоорганізації населення вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало більше половини загального складу цього органу.
3. Рішення органу самоорганізації населення, що не відповідають чинному законодавству або прийняті з питань, не віднесених до його повноважень, зупиняються відповідною сільською, селищною, міською, районною у місті (у разі її створення) радою з одночасним зверненням до суду про скасування такого рішення.

Стаття 21. Правовий статус членів органу самоорганізації населення

1. Члени органу самоорганізації населення виконують свої обов'язки на громадських засадах.
2. За рішенням зборів (конференції) жителів за місцем проживання керівник і секретар цього органу можуть працювати в ньому на постійній основі з оплатою їх праці за рахунок коштів, переданих органу самоорганізації населення.

Стаття 22. Повноваження керівника органу самоорганізації населення

1. Керівник органу самоорганізації населення - особа, яка обирається зборами (конференцією) жителів за місцем проживання та очолює орган самоорганізації населення і наділена відповідними повноваженнями у здійсненні організаційно-розпорядчих функцій в порядку, передбаченому Положенням про цей орган.
2. Керівник органу самоорганізації населення:
 - 1) організовує роботу цього органу;

- 2) скликає і проводить його засідання;
- 3) організовує виконання рішень органу самоорганізації населення;
- 4) є розпорядником коштів, підписує рішення та інші документи органу самоорганізації населення;
- 5) представляє цей орган у відносинах з фізичними і юридичними особами;
- 6) виконує доручення органу самоорганізації населення;
- 7) здійснює інші повноваження, визначені цим та іншими законами України, а також прийнятим відповідно до них Положенням.

3. У разі відсутності керівника органу самоорганізації населення або неможливості виконання ним своїх обов'язків з інших причин його повноваження виконує заступник керівника або секретар в порядку і межах, передбачених Положенням.

Стаття 23. Повноваження секретаря органу самоорганізації населення

1. Секретар органу самоорганізації населення:

- 1) організовує підготовку засідання органу самоорганізації населення та питань, що виносяться на його розгляд;
- 2) забезпечує ведення діловодства;
- 3) забезпечує своєчасне доведення до відповідних підприємств, установ та організацій і фізичних осіб рішень органу самоорганізації населення;
- 4) контролює виконання рішень органу самоорганізації населення;
- 5) виконує інші передбачені Положенням обов'язки.

2. У разі відсутності керівника органу самоорганізації населення та його заступника або неможливості виконання ними своїх обов'язків з інших причин повноваження керівника цього органу в порядку і межах, передбачених Положенням, виконує секретар.

Розділ VI. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОВНОВАЖЕНЬ ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ ТА ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЩОДО ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ

Стаття 24. Контроль за фінансовою діяльністю органу самоорганізації населення

Контроль за фінансовою діяльністю органу самоорганізації населення в межах своїх повноважень здійснюють:

- 1) сільська, селищна, міська, районна у місті (у разі її створення) рада та її виконавчі органи;
- 2) виконавчий комітет, який здійснив реєстрацію органу самоорганізації населення;
- 3) збори (конференція) жителів за місцем проживання;
- 4) органи державної влади.

Стаття 25. Дострокове припинення повноважень органу самоорганізації населення

1. Повноваження органу самоорганізації населення можуть бути достроково припинені у разі:

- 1) невиконання рішень сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради, її виконавчого комітету - за рішенням відповідної сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради, яка дала дозвіл на його створення;

2) невиконання рішень зборів (конференції) жителів за місцем проживання або невиконання своїх повноважень, а також саморозпуску - за рішенням зборів (конференції) жителів за місцем проживання;

3) порушення Конституції (254к/96-ВР) і законів України, інших актів законодавства - за рішенням суду.

2. Орган самоорганізації населення припиняє свої повноваження також у разі перебудови або реорганізації будинків, вулиць, кварталів, мікрорайонів, районів у містах, сіл, селищ, у межах яких вони діють, якщо така перебудова, реорганізація пов'язана з відселенням (переселенням) жителів, які брали участь у зборах (конференції), що заснували цей орган.

3. Дострокове припинення повноважень органу самоорганізації населення тягне за собою припинення діяльності цього органу.

Стаття 26. Порядок припинення діяльності органу самоорганізації населення

1. Діяльність органу самоорганізації населення припиняється відповідно до цього Закону та його Положення.

2. У разі припинення діяльності органу самоорганізації населення фінансові ресурси та майно повертаються відповідній сільській, селищній, міській, районній у місті (у разі її створення) раді, що дала згоду на утворення зазначеного органу самоорганізації населення.

Розділ VII. ГАРАНТІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ОРГАНИ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ

Стаття 27. Гарантії діяльності органу самоорганізації населення

1. Органи місцевого самоврядування сприяють здійсненню органами самоорганізації населення їхніх повноважень і координують їх діяльність.

2. Органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та їх посадові особи не мають права втручатися в діяльність органу самоорганізації населення, крім випадків, передбачених законом.

3. Члени органу самоорганізації населення мають право брати участь у засіданнях відповідних місцевих рад та їх виконавчих органів, що стосуються їх діяльності, а також при розгляді питань, ініційованих органом самоорганізації населення, з правом радочого голосу.

Стаття 28. Відповідальність органу самоорганізації населення та його посадових осіб за порушення законодавства

1. Рішення, дії та бездіяльність органів самоорганізації населення та їх членів можуть бути оскаржені до відповідної ради або до суду.

2. Прийняття органом самоорганізації населення рішень, що суперечать Конституції і законам України, актам законодавства, Положенню про цей орган та іншим рішенням ради, її виконавчого органу, розпорядженням сільського, селищного, міського голови, голови районної у місті (у разі її створення) ради, а також рішенням зборів (конференції) жителів за місцем проживання, місцевого референдуму, може бути підставою для припинення діяльності органу самоорганізації населення або позбавлення його повноважень.

Стаття 29. Відповідальність за порушення законодавства про органи самоорганізації населення

Особи, винні в порушенні законодавства про органи самоорганізації населення, несуть відповідальність згідно з законом.

Розділ VIII. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набуває чинності з дня його офіційного опублікування.

2. Сільським, селищним, міським, районним у місті (у разі їх створення) радам протягом шести місяців з дня набрання чинності цим Законом забезпечити перереєстрацію існуючих органів самоорганізації населення в порядку, встановленому цим Законом.

3. Кабінету Міністрів України у чотиримісячний термін з дня набрання чинності цим Законом:

1) підготувати пропозиції щодо внесення змін до законів України, що впливають з цього Закону;

2) привести акти Кабінету Міністрів України у відповідність з цим Законом.

4. Визнати такими, що втрачають чинність з дня набрання чинності цим Законом:

Указ Президії Верховної Ради Української РСР від 17 жовтня 1975 року "Про затвердження Положення про громадські селищні, сільські, вуличні, квартальні, дільничні, домові комітети в Українській РСР" (Відомості Верховної Ради УРСР, 1975 р., N 44, ст. 479);

Указ Президії Верховної Ради Української РСР від 7 січня 1981 року "Про внесення змін і доповнень до Положення про громадські селищні, сільські, вуличні, квартальні, дільничні, домові комітети в Українській РСР" (Відомості Верховної Ради УРСР, 1981 р., N 3, ст. 36).

Президент України Л.КУЧМА
м. Київ, 11 липня 2001 року N 2625-III

ТОВ “ІКЦ Леста”

Підписано до друку з оригінал-макету 21.05.2002.
Формат 60х84/8. Гарнітура Times. Папір офсетний.
Умовн.-друк. арк 8,04. Обл.-вид.арк. 4,73. Тираж 100. Зам. 36
